

Komparativna analiza izvještavanja portala Večernjeg lista, Jutarnjeg lista i 24sata o izbjeglicama iz Sirije i Ukrajine

Jerković, Paula

Master's thesis / Diplomski rad

2023

Degree Grantor / Ustanova koja je dodijelila akademski / stručni stupanj: **University of Zagreb, The Faculty of Political Science / Sveučilište u Zagrebu, Fakultet političkih znanosti**

Permanent link / Trajna poveznica: <https://um.nsk.hr/um:nbn:hr:114:907680>

Rights / Prava: [In copyright](#) / [Zaštićeno autorskim pravom.](#)

Download date / Datum preuzimanja: **2024-12-29**

Repository / Repozitorij:

[FPSZG repository - master's thesis of students of political science and journalism / postgraduate specialist studies / dissertations](#)

Sveučilište u Zagrebu
Fakultet političkih znanosti
Diplomski studij novinarstva

Paula Jerković

KOMPARATIVNA ANALIZA IZVJEŠTAVANJA PORTALA VEČERNJEG
LISTA, JUTARNJEG LISTA I 24SATA O IZBJEGLICAMA IZ SIRIJE I
UKRAJINE
DIPLOMSKI RAD

Zagreb, 2023.

Sveučilište u Zagrebu
Fakultet političkih znanosti
Diplomski studij novinarstva

KOMPARATIVNA ANALIZA IZVJEŠTAVANJA PORTALA VEČERNJEG
LISTA, JUTARNJEG LISTA I 24SATA O IZBJEGLICAMA IZ SIRIJE I
UKRAJINE
DIPLOMSKI RAD

Mentorica: doc. dr. sc. Dunja Majstorović Jedovnicki
Studentica: Paula Jerković

Zagreb
rujan, 2023.

Izjavljujem da sam diplomski rad „Komparativna analiza izvještavanja portala Večernjeg lista, Jutarnjeg lista i 24sata o izbjeglicama iz Sirije i Ukrajine“, koji sam predala na ocjenu mentorici doc. dr. sc. Dunji Majstorović Jedovnicki, napisala samostalno i da je u potpunosti riječ o mojem autorskom radu. Također, izjavljujem da dotični rad nije objavljen ni korišten u svrhe ispunjenja nastavnih obaveza na ovom ili nekom drugom učilištu, te da na temelju njega nisam stekla ECTS-bodove. Nadalje, izjavljujem da sam u radu poštivala etička pravila znanstvenog i akademskog rada, a posebno članke 16-19. Etičkoga kodeksa Sveučilišta u Zagrebu.

Paula Jerković

Sadržaj

1. Uvod.....	1
2. Rat u Siriji i Ukrajini.....	3
3. Migrantska kriza.....	5
3.1. Stav Hrvata prema izbjeglicama.....	6
3.2. Terminologija.....	7
4. Pravna regulativa i etički kodeksi.....	9
5. Izvještavanje o osjetljivim temama.....	12
6. Pregled istraživanja na temu.....	15
7. Metodologija.....	20
7.1. Objašnjenje matrice.....	20
8. Rezultati istraživanja.....	22
9. Rasprava.....	37
10. Zaključak.....	40
11. Popis literature.....	42
SAŽETAK.....	46
SUMMARY.....	47

Grafovi:

Graf 1: Članci objavljeni na portalima	22
Graf 2: Veličina članaka	23
Graf 3: Novinarski žanr	24
Graf 4: Naslov članka	25
Graf 5: Riječ izbjeglica u naslovu	25
Graf 6: Riječ (i)migrant u naslovu.....	26
Graf 7: Spominjanje riječi izbjeglica u članku.....	27
Graf 8: Riječ izbjeglica - količina	28
Graf 9: Spominjanje riječi migrant u članku	28
Graf 10: Riječi migrant – količina	29
Graf 11: Fotografije izbjeglica	30
Graf 12: Intonacija teksta.....	31
Graf 13: Poteškoće	32
Graf 14: Problem.....	32
Graf 15: Humanitarna pomoć.....	33
Graf 16: Potresne/tople ljudske priče.....	34
Graf 17: Naslov - stanje na granici	34
Graf 18: Stanje na granici	35
Graf 19: Spominjanje "zid", "žica" ili "ograda"	36
Graf 20: Izraz "migrantski val ili priljev"	36

1.Uvod

Ovaj rad bavi se medijskim prikazom izbjeglica i migranata. Migrantska kriza koja je pogodila cijeli svijet 2015. godine pokazala je koliko su potrebni etički kodeksi u novinarstvu. Masovno izvještavanje o osjetljivoj temi srozalo je novinarstvo na senzacionalizam i kršenje etičkih načela. Želja za “clickom” postala je veća od želje za objektivnim izvještavanjem. Pojam objektivnosti neki pokušavaju maknuti iz novinarstva te dati bolje i ostvarivije načelo, a to je poštenje (Slijepčević i Fligić, 2018: 32), što smatra i Malović koji kaže kako bi odgovor na to kako bi novinari trebali izvještavati početkom 20. stoljeća bio objektivno, ali s krajem 20. stoljeća odgovor se mijenja u pošteno (Malović, 2005: 26, cit. prema Slijepčević i Fligić, 2018: 32). Međutim, migrantska kriza pokazala je tada pravo lice senzacionalističkog i neobjektivnog novinarstva. Neetično i nepravilno izražavanje, fotografije pune djece i ljudske patnje, dezinformiranje i neprovjerene informacije bili su konstantni dio novinarskog izvještavanja u to vrijeme. Izbjeglice iz Sirije punile su naslovnice ne zbog rata koji se događa u njihovoj državi već zbog njihove potrage za boljim životom u Europi. Svakodnevno se objavljivalo stanje na granicama Europe kao i precizni brojevi izbjeglica koje su “ušle u državu”. Iako portali nisu imali nužno negativnu nišu pri izvještavanju o izbjeglicama iz Sirije, laički se moglo primijetiti da postoji razlika u tonu tekstova o izbjeglicama iz Sirije i Ukrajine. Nakon početka izbjegličke krize 2015. godine, mnoge autore počela je zanimati tematika izvještavanja medija o sirijskim izbjeglicama. Moguće je pronaći velik broj istraživanja na ovu temu, od pregleda novinskih članaka, različitih portala i slično. Neka istraživanja spomenuta su kasnije u radu. Istraživanja o medijskoj reprezentaciji ukrajinskih izbjeglica postoje, ali naravno ne u istoj mjeri kao i za sirijske izbjeglice. Ovaj rad je relevantan jer objedinjuje istraživanje o medijskoj reprezentaciji izbjeglica iz Sirije i Ukrajine te ih uspoređuje kako bi se vidjelo prave li mediji razliku iako bi trebali biti uvijek objektivni.

Cilj ovog rada je istražiti postoji li, i ako postoji u kojoj mjeri, razlika u izvještavanju o izbjeglicama iz Sirije i Ukrajine. Detaljnom analizom sadržaja istražit će se kako su intonirani tekstovi kad je riječ o izbjeglicama iz Sirije, a kako kada je riječ o ukrajinskim izbjeglicama. Također, ustanovit će se omjer korištenja riječi poput „migrant“ u oba slučaja, kao i spominjanja „žice“, „ograda“ te izraza kao što su „migrantski val ili priljev“ pri izvještavanju. Istraživanje je provedeno na člancima portala Večernjeg lista, Jutarnjeg lista i 24 sata. U početku rada predstavljen je teorijski okvir koji pobliže objašnjava pozadinu događaja u Siriji i Ukrajini, a daje i kontekst tome što je zapravo izbjeglička kriza. Nadalje, spominje se analiza već postojećeg istraživanja (Henjak, 2018) o tome kakav stav Hrvati imaju prema izbjeglicama, a

definirana je i terminologija pojmova poput izbjeglica, migranta, azilanta i slično. Okvir je potkrijepljen i pravnim aktima te objašnjenjima prava koja se tiču izbjeglica i azilanata. Uz pravne akte veže se i posebno bitna stavka u novinarstvu, a to su *Etički kodeksi* koji su neizbježan dio novinarstva, a u poglavlju se spominju stavke Kodeksa časti novinarstva neposredno vezane za ovu tematiku. Pred kraj teorijskog okvira definirane su smjernice za izvještavanje o osjetljivim temama, a na kraju se nalazi pregled nekoliko prijašnjih istraživanja o ovoj tematici. Nakon teorijskog okvira, opisana je metodologija samog istraživanja kao i istraživački nacrt i objašnjenje matrice. Rad završava prikazom rezultata istraživanja, raspravom o rezultatima i zaključkom rada.

2. Rat u Siriji i Ukrajini

Prije početka rata u Siriji, mnogi su se Sirijci žalili na visoku nezaposlenost, korupciju i nedostatak političke slobode do kojih je došlo pod predsjednikom Basharom al-Assadom, koji je naslijedio svog oca Hafeza al-Assada nakon njegove smrti 2000. godine (Bbc.com, 2023). „Sukob u Siriji razvija se od siječnja 2011. i tzv. Arapskog proljeća“ (Imin.hr, 2023). Tada su počeli masovni prosvjedi zbog uhićenja grupe tinejdžera koji su u gradu Dera crtali grafite protiv Al-Assada (Balkans.aljazeera, 2023). Sirijske vlasti pokušale su ugušiti prosvjede vojskom i upotrebom smrtonosne sile, no to je dovelo do sve veće eskalacije, a samim time i do građanskog rata. U sukob su se uključile, svaka iz vlastitih interesa, zemlje poput Saudijske Arabije, Rusije, Izraela, Turske, Afganistana i ponajviše Irana, čime je sukob doveden do ekstremnih razmjera (Bbc.com, 2023). Pojavile su se stotine pobunjeničkih skupina, a kako se sveopće stanje pogoršavalo, uključile su se i ekstremističke džihadističke organizacije sa svojim vlastitim ciljevima, poput Islamske države (IS) i Al-Qaede (Bbc.com, 2023). UN-ov ured za ljudska prava objavio je u lipnju 2022. godine zastrašujuće brojke stradalih civila u ratu. Oko 1.5% prijeratnog stanovništva ili 306.887 civila ubijeno je u Siriji tijekom sukoba koji neprestano traje od ožujka 2011. (Reuters.com, 2023). Izvješće ne donosi cjelokupan broj stradalih budući da uključuje samo one koji su umrli kao izravna posljedica rata. U navedenom broju nisu uključene necivilne smrti kao ni neizravne smrti zbog nedostatka zdravstvene skrbi ili pristupa hrani i vodi (Reuters.com, 2023). Zastrašujuća brojka od 306.887 civila znači da su svakoga dana od početka rata 2011. umrla 83 civila, među kojima 9 žena i 18 djece (Ohchr.org, 2023). Teritorij Sirije napustilo je više od četiri milijuna sirijskih državljana, a oko 7,6 milijuna Sirijaca interno je raseljeno unutar granica države (Imin.hr, 2023).

Masovna invazija Ruske Federacije na Ukrajinu počela je krajem veljače 2022. godine. Invaziji je prethodilo rusko priznavanje regije Donjecka i Luhanska kao neovisnih entiteta unutar ukrajinskih granica (Wikipedia.hr, 2023). Ruski predsjednik Vladimir Putin invaziju na Ukrajinu nazvao je "specijalnom vojnom operacijom" (Vecernji.hr, 2023). Raketirani su gradovi širom Ukrajine, kao i glavni grad Kijev. Napadnuta je ukrajinska granica s Rusijom i Bjelorusijom te je nakon toga ruska vojska krenula u pohod na Ukrajinu. Ukrajinski predsjednik Volodimir Zelenskij objavio je tada kako Ukrajina prekida sve diplomatske odnose s Rusijom, proglasio je izvanredno stanje i najavio opću mobilizaciju (Wikipedia.hr, 2023). Europska unija i države članice osudile su vojnu agresiju Rusije na Ukrajinu, kao i nezakonito pripojenje ukrajinskih regija Donecka, Luhanska, Zaporizja i Hersona (Consilium.europa.eu, 2023). Ukrajini su pružili financijsku, humanitarnu i vojnu pomoć, a protiv Rusije donijeli različite

pakete mjera kako bi se oslabila ruska ekonomija i gospodarstvo , a samim time i zaustavio rat (Consilium.europa.eu, 2023). Ured Ujedinjenih naroda za ljudska prava iznio je statistiku civilnih žrtava od početka invazije do 8.5.2023. Prema njihovim podacima civilnih žrtava je 23.606, od kojih je 8.791 ubijena i 14.815 ozlijeđenih osoba (Ohchr.org, 2023). Međutim, OHCHR smatra kako su stvarne brojke znatno veće, budući da je teže doći do informacija s nekih područja na kojima su se odvijali intenzivni sukobi te mnoga izvješća još uvijek čekaju potvrdu (Ohchr.org, 2023). Neka od takvih područja su Mariupolj (regija Donjecka), Lisičansk, Popasna i Sjeverodonjecka (regija Luganska), gdje postoje navodi o brojnim civilnim žrtvama.

3. Migrantska kriza

Nakon izbijanja rata u Siriji 2011. i pogoršanjem odnosa između država Bliskog istoka, 2015. godine uslijedila je europska migrantska kriza. „Europska migracijska kriza 2015. naziv je migracije stanovnika afričkih i azijskih zemalja prema državama Europske unije“ (Wikipedia.hr, 2023). Izbjeglance koje odlaze iz svojih domova i migriraju u druge države uglavnom to čine jer je stanje u njihovoj državi narušeno ratom i sukobima, čime su im uskraćena osnovna životna prava i osuđeni su na siromaštvo. Brojke pokazuju kako je najveći broj tražitelja azila u 2015. godini dolazio iz Sirije, a potom iz Afganistana i Iraka (Bbc.com, 2023). Agencija Ujedinjenih naroda za zaštitu izbjeglica (UNHCR) u svojem izvješću navodi kako je 65,3 milijuna ljudi bilo raseljeno do kraja 2015., u usporedbi s 59,5 milijuna u 2014. godini (Unhcr.org, 2023). To je prvi put da je brojka ljudi koji su morali napustiti svoje domove prešla 60 milijuna. UNHCR je izračunao da je 1 od 113 stanovnika u svijetu (računato 2015. godine s ukupnom brojkom stanovnika od 7,349 milijardi) tada bio tražitelj azila, interno raseljen ili izbjeglica (Unhcr.org, 2023). Europa je ovu krizu dočekala nespremno, a kako bi što efikasnije pomogli ljudima u potrebi, Komisija Europske unije povećala je proračunske budžete namijenjene za imigrantsku krizu 2015. i 2016. godinu te potrošila 9,2 milijarde eura (Ec.europa.eu, 2023). Europska unija donijela je u svibnju 2015. „Europski migracijski program“ koji je sadržavao veliki broj hitnih, kratkoročnih i dugoročnih politika i mjera koje služe za lakše upravljanje neregularnim ulascima u europsko mediteransko područje (Imin.hr, 2023).

„Gotovo polovica ispitanika u istraživanju Eurobarometra, provedenom 2017. godine na uzorku od 28 080 stanovnika u EU-u u 28 zemalja, smatra migracije jednim od dvaju najvažnijih društveno-političkih pitanja, dok istovremeno 61% Europljana smatra kako nisu dovoljno ili uopće informirani o migraciji i integraciji“ (EC, 2018, cit. prema Popović i dr., 2022: 25).

Njemačka je država koja je 2015. godine zaprimila najveći broj novih zahtjeva za azilom, više od 476.000 zahtjeva (Bbc.com, 2023). Sjedinjene Američke Države bile su druge po broju podnesenih zahtjeva za azilom (172 700), a većina slučajeva tamo bila je uzrokovana bijegom pojedinaca od nasilja povezanog s bandama u Srednjoj Americi (Unhcr.org, 2023). Značajan broj zahtjeva za azil zaprimile su i Švedska (156.000) i Rusija (152.500). Ova kriza premašila je i broj osoba koje su za vrijeme i po završetku Drugoga svjetskog rata raselile u globalnim razmjerima (Imin.hr, 2023). Prema Institutu za migracije i narodnost, u Republiku Hrvatsku je od 16. rujna do 5. studenog 2015. godine ušlo više od 330.000 prisilnih migranata (Imin.hr, 2023).

„Unatoč diverzificiranosti migracijskih tokova kojima „ljudi u pokretu“ dolaze iz devastiranih ratnih područja, obilježenih političkom i ekonomskom nestabilnošću, korektnije ih je i točnije nazivati izbjeglicama nego migrantima. No, oni su prije svega nedobrovoljni, prinudni, a najčešće – prisilni migranti“ (Imin.hr, 2023).

Zbog novčano skupih i rizičnih putovanja, često krijumčarskih, prema Europi, čak 86% izbjeglica ostaje u pograničnim područjima susjednih zemalja (Imin.hr, 2023).

„U 2014. zemlje porijekla najvećeg broja izbjeglica bile su Sirija (3,88 milijuna), Afganistan (2,59 milijuna) i Somalija (1,11 milijuna). Dotle je Turska prvi put primila veći broj izbjeglica nego Pakistan te postala najznačajnijom zemljom primitka. Iz Sirije je izbjeglo više od četiri milijuna ljudi, od toga najviše u Tursku (2,1 milijuna), Libanon (1,1 milijun), Jordan (633.000), Irak (250.000) i Egipat (132.000) – dakle okolne zemlje primile su 95% svih sirijskih izbjeglica. Samo na južnoj granici Turske, tj. u pograničnom području sa Sirijom, ukupno su 24 izbjeglička kampa, u kojima je u 2014. boravilo više od 217.000 sirijskih izbjeglica“ (Imin.hr prema UNHCR).

Iako brojke djeluju veliko zbog čega stanovnici europskih država vjerojatno i strahuju od izbjeglica, većina izbjeglica zadržava se u susjednim državama. Manji broj ih zapravo uspijeva migrirati u daljnje države. „Usprkos velikom intenzitetu izbjegličkih kretanja prema Uniji, razmjeri ove krize još uvijek brojčano nisu toliko dramatični koliko se u javnom diskursu implicira, posebice ako se uzme u obzir da se većina izbjeglica nalazi izvan Europske unije“ (Baričević, 2015: 4). Statistički podaci pokazuju kako manji postotak izbjeglica, u ovom slučaju iz Sirije, traži azil u državama Europske unije, dok se većina smješta u susjedne države poput Turske, Libanona, Jordana i Iraka (Baričević, 2015: 4). „Iako su mediji s obzirom na masovnost dolaska upotrebljavali diskurs kriznosti, kriza je dakako ponajviše bila u područjima porijekla izbjeglica, prvenstveno u ratom razorenoj Siriji i drugdje (Iraku, Afganistanu, Eritreji)“ (Popović i dr., 2022: 28).

3.1. Stav Hrvata prema izbjeglicama

Tema migrantske krize odjeknula je u medijima sredinom 2015. godine i javnost je bombardirana svakodnevnim člancima o stanju na granici, kako susjednim tako i našim. Ono što su hrvatski mediji i Vlada pokušali pokazati javnosti je činjenica da je Hrvatska u izbjegličkom valu uglavnom služila kao tranzitna država.

„Prema podacima Gallup-a iz rujna 2020. godine, Hrvatska je četvrta među 145 ispitanih država svijeta po indeksu zemalja koje najmanje prihvaćaju migrante, odmah iza Sjeverne Makedonije,

Mađarske, Srbije i uz bok Bosni i Hercegovini i Crnoj Gori“ (Esipova i dr., 2020, cit. prema Popović i dr., 2022: 25).

Kako bi „umirili“ javnost, služili su se i narativom suosjećanja, odnosno podsjećanja hrvatske javnosti na vlastitu povijest u kojoj su hrvatski građani u devedesetima prošlog stoljeća isto tako bili izbjeglice (Henjak, 2018: 4). Prema istraživanju (Henjak, 2018) hrvatski građani poprilično su podijeljeni u stavovima o migrantima. Ne može se točno utvrditi jesu li „za“ ili „protiv“. Na primjer, stavovi građana vezani za zatvaranje granice migrantima, čime bi se osigurala sigurnost hrvatskih građana, su „gotovo potpuno simetrični, pri čemu se podjednak broj građana slaže i ne slaže sa zatvaranjem granice za migrante“ (Henjak, 2018:5). Ipak, veći broj ispitanika ograničio bi zapošljavanje imigranata te tako osigurao zaštitu domaćih radnika, a također smatraju kako bi se imigranti koji stignu u Hrvatsku trebali prilagoditi domaćoj kulturi i tradiciji (Henjak, 2018: 5). Ono što je istraživanje pokazalo je činjenica da ispitanici iz ankete ne smatraju migrante rješenjem demografskih problema zemlje (Henjak, 2018: 5). Ugrubo, zaključak ankete je da ispitanici uglavnom „ne vide migrante kao čimbenik koji može pozitivno utjecati na hrvatsko društvo“ (Henjak, 2018: 8).

3.2. Terminologija

Kako bi se bolje razumjela cjelokupna situacija, bitno je razlikovati pojmove kao što su izbjeglice, migranti, tražitelji azila i slično. Migracija je definirana kao „kretanje ljudi s jednog mjesta na drugo, kako bi se nastanili na novom mjestu. Migracija može biti dobrovoljna ili prisilna, a uglavnom je potaknuta ekonomskim, ekološkim i socijalnim problemima“ (Europarl.europa.eu, 2023). Iz migracije slijedi imenica migrant koja opisuje osobu koja je, privremeno ili trajno, promijenila mjesto boravka (Peran i Raguž: 2019, 32). Razlog njihova preseljenja nije izravna prijetnja ili progon, već je to najčešće potraga za boljim životnim i ekonomskim uvjetima (Youth.europa.eu, 2023). Oni, za razliku od izbjeglica, imaju mogućnost vratiti se u svoje prvobitno stanište. Emigrant je riječ istog korijena, ali različitog značenja što znači da je emigrant osoba koja je: „zbog određenih (objektivnih) razloga, morala napustiti zemlju“ (Peran, Raguž: 2019, 32). Emigracija se zato često veže uz pojmove poput izbjeglištva ili iseljeništva, ovisno o tome o kakvoj je emigraciji riječ. Pojam izbjeglice veže se uz ljude koji bježe od oružanih sukoba i progona (Youth.europa.eu, 2023). „Taj im se status u zemlji domaćinu priznaje na temelju opravdanog straha od progona na rasnoj, vjerskoj, nacionalnoj ili političkoj osnovi ili zbog pripadnosti određenoj društvenoj skupini“ (Youth.europa.eu, 2023). Ljudi koji su tražitelji azila tvrde da su izbjeglice, ali moraju čekati da im se prizna taj status. „Izbjeglički status ili drugi oblik međunarodne zaštite dobivaju tek nakon što nacionalna tijela

o tome donesu pozitivnu odluku. To znači da neće svi tražitelji azila biti priznati kao izbjeglice“ (Youth.europe.eu, 2023). Izbjeglice se prvi puta spominju pri kraju Prvog svjetskog rata kada je Europa demografski i teritorijalno izmijenjena jer je došlo do propadanja Ruskog, Austro-Ugarskog i Osmanskog Carstva (Agamben, 2012: 100). Tada je došlo do preuređenja država i novih poredaka, a samim time i masovnih seljenja različitih naroda koji su napuštali svoje domove kako bi pronašli bolje uvjete. Izbjeglice dugo žive u ljudskoj povijesti, a njihovo izbjeglištvo uglavnom se uvijek svodi na potragu za boljim životom.

4. Pravna regulativa i etički kodeksi

U svakoj državi postoje različiti zakoni kada je riječ o prihvatu i pravima izbjeglica. Na taj način države pokušavaju održati red i pokazati kako postoje ista pravila za sve koji spadaju u tu skupinu. U Hrvatskoj su zakoni definirani Ustavom, a članak 33. kaže kako: „Strani državljanin i osobe bez državljanstva mogu dobiti utočište u Republici Hrvatskoj, osim ako su progonjeni za nepolitičke zločine i djelatnosti oprečne temeljnim načelima međunarodnog prava.“ Ljudima koji bježe od rata Ustav Republike Hrvatske omogućava azil u Hrvatskoj. Isto tako: „Stranac koji se zakonito nalazi na teritoriju Republike Hrvatske ne može biti protjeran ni izručen drugoj državi, osim kad se mora izvršiti odluka donesena u skladu s međunarodnim ugovorom i zakonom“ (Zakon.hr, 2023). Prema Ustavu, osobe koje u Hrvatskoj zatraže i dobiju azil ne moraju se brinuti da će biti protjerani iz Hrvatske jer ih zakon štiti. Uz Ustav, postoji i poseban Zakon o međunarodnoj i privremenoj zaštiti koji detaljnije opisuje sva prava azilanata i tražitelja azila. Članak 6. spomenutog Zakona potvrđuje činjenicu da je osobu, koja je državljanin treće zemlje ili osobu bez državljanstva, zabranjeno prisilno protjerati ili vratiti u državu u kojoj njezin život može biti ugrožen zbog vjere, rase ili nacionalne pripadnosti te državi u kojoj bi osoba mogla biti podvrgnuta mučenju ili nečovječnom postupanju (Zakon.hr, 2013). Zakon detaljno opisuje propise, uvjete i postupke za odobrenje različitih statusa, prava i zaštite tražiteljima azila. U Zakonu piše kako: „tražitelj međunarodne zaštite je državljanin treće zemlje ili osoba bez državljanstva koja izrazi namjeru za podnošenje zahtjeva za međunarodnu zaštitu do izvršnosti odlike o zahtjevu“ (Zakon.hr, 2023). Postoji nekoliko situacija kada je moguće isključenje azila, a prema članku 30. to je kada tražitelj azila već prima pomoć ili zaštitu od strane Ujedinjenih naroda, ako ima odobren boravak u državi koja mu daje ista prava kao da je državljanin te države i ako je počinio ili bilo kako sudjelovao u zločinima ili teškim nepolitičkim kaznenim prekršajima prije dolaska u Hrvatsku (Zakon.hr, 2023). Pri analiziranju stava Hrvata prema izbjeglicama, spomenuto je kako anketirani Hrvati smatraju da bi se imigranti trebali prilagoditi hrvatskoj kulturi i tradiciji. Međutim, sami zakon nalaže kako azilanti moraju poduzeti neke korake, koji su im besplatno omogućeni, kako bi se lakše prilagodili i uklopili u društvo. Članak 74. Zakona o međunarodnoj i privremenoj zaštiti tako glasi: „Azilant i stranac pod supsidijarnom zaštitom obavezan je pohađati tečaj hrvatskog jezika, povijesti i kulture radi uključivanja u hrvatsko društvo“ (Zakon.hr, 2023). Takva stavka zapravo znači da država i stanovnici imaju isto mišljenje kada je riječ obavezama azilanata. Smatraju kako se azilanti trebaju asimilirati u društvo kako bi bili prihvaćeni.

Glavni je cilj novinarske struke informirati ljude o događajima oko njih. Postoje razni načini kao i tematike izvještavanja međutim moraju se poštivati određena pravila. U tom aspektu postoje kodeksi koje obično donose novinarska udruženja. U njima se opisuje o kakvim bi situacijama novinar trebao voditi računa i što je etično ili nije. Jedno od glavnih „pravila“ odnosno naputaka je biti objektivan, što često nije tako u praksi. Novinare u svojem izvještavanju ponekad vlastiti stavovi i svjetonazori dovedu do toga da nekoj vijesti priđu, a kasnije i izvijeste o njoj, na subjektivan način. Nekad ni riječ o vlastitim stavovima koji utječu na objektivnost, već nekada je prisutna i treća strana koja utječe na predstavljanje priče. Teško je utvrditi postoji li zaista objektivnost i koliko je zapravo ona uopće moguća. Prvi novinarski etički kodeksi nastali su u SAD-u u prvom desetljeću 20. stoljeća nakon čega su nastali i u Europi (Ivanuš, 2021: 75). „Glavna odgovornost novinara je izvještavati točno i pošteno, a to znači etično. Etika je neodvojiva od novinarstva. Etika je sustav načela na kojima počiva svakodnevni novinarski posao“ (Ivanuš, 2021: 74). Ono što je opće načelo u Kodeksu je da: „pravo na točnu, potpunu i pravovremenu informaciju te slobodu mišljenja i izražavanja misli jedno je od temeljnih prava i sloboda svakog ljudskog bića, bez obzira na rasu, boju kože, spol, jezik, vjeru, političko ili drugo uvjerenje, nacionalno ili socijalno podrijetlo, imovinu, rođenje, naobrazbu, društveni položaj ili druge osobine“ (Hnd.hr, 2023). Svi ljudi su jednaki i zaslužuju da se pravedno i jednako izvještava o njima kako bi se i o bilo kojoj drugoj osobi. Novinari nemaju prava diskriminirati nikoga već se moraju boriti za jednaka prava za sve. Kodeks dalje nalaže kako su novinari u svojim radovima dužni „braniti ljudska prava, dostojanstvo, slobode i vrijednosti, uvažavati pluralizam ideja i nazora, opirati se svim oblicima cenzure, pridonositi jačanju pravne države i kao dio javnosti sudjelovati u demokratskoj kontroli moći i vlasti“ (Hnd.hr, 2023).

Jedna od stavki Kodeksa vezana je za poštivanje temeljnih ljudskih prava i sloboda. Stavak 13 u Kodeksu kaže kako:

„Novinari u svom djelovanju poštuju, štite i promiču temeljna ljudska prava i slobode, a osobito načelo jednakosti svih građana. Posebna se odgovornost očekuje kad se izvještava ili komentira prava, potrebe, probleme i zahtjeve manjinskih društvenih skupina. Informaciju o rasi, boji kože, vjerskoj ili nacionalnoj pripadnosti...“ (Hnd.hr, 2023).

Novinari ne smiju praviti razliku između ljudi na bilo koji način. Svaka osoba ima pravo da se njoj ili tematici vezanoj za nju pristupi na objektivan i etički korektan način. U nastavku stavka dodano je kako: „Nedopustivo je koristiti stereotipe, pejorativne izraze, ponižavajuće prikazivanje, kao i svaki drugi oblik izravnog ili neizravnog poticanja ili podržavanja

diskriminacije“ (Hnd.hr, 2023). Mediji imaju moć kreirati sliku nekog događaja ili osobe i zbog toga je bitan način na koji prikazuju određene teme. Malović (2007) u svojoj knjizi Mediji i društvo kaže kako: „uloga medija je izuzetno značajna u prezentiranju zbivanja, a novinari su nezaobilazni tvorci svjetskog javnog mišljenja“ (str., 123). Ta teza vrijedi i do danas, zato je posebno bitno kako mediji inače, a posebice u kriznim situacijama poput ovih, izvještavaju o određenim događajima i kakav narativ zastupaju i prikazuju. Iako si ljudi možda to nekad ne žele priznati, mediji imaju velikog utjecaja na formiranje mišljenja i određivanje stava o nečemu. Malović (2007) spominje društvene konvencije koje su nastale u drugoj polovici prošlog stoljeća, a koje upućuju na pravilne načine izvještavanja. „Oxfam je 1960. izdao svoje “Preporuke o imidžima” koje kažu da treba poštivati dostojanstvo pojedinca, izbjegavati predrasude i prikazivati ih tako da se ne promijeni stvarna slika o njima“ (Malović, 2007: 125). Zlatno pravilo novinarstva trebalo bi biti da, osim objektivnosti koja mora nadvladati subjektivnost, nikako se ne smije promijeniti stvarna slika o temi o kojoj se izvještava. I svaki pravi novinar uvijek bi se trebao voditi time. Malović (2007) navodi i „Kodeks o prikazivanju predodžbi i poruka koje se odnose na Treći svijet“ koji je implementirala glavna skupština Europskih nevladinih organizacija 1989., a ovo su neke od važnijih smjernica koje su izdvojene: „izbjegavajte katastrofične ili idilične imidže koji ne ukazuju na srž problema; svi ljudi moraju biti prikazani kao ljudska bića kojima treba sačuvati njihov kulturni identitet i dostojanstvo; prikažite njihovu sposobnost da preuzmu odgovornost za sebe; poruka mora izbjegavati sve vrste diskriminacije, i sl.“ (Malović, 2007: 125).

5. Izvještavanje o osjetljivim temama

Kako nisu svi ljudi isti (osim pred sudom), tako nisu ni sve teme iste i prema nekima se treba pristupati s dozom opreznosti. Prije svakog objavljivanja potrebno je stati i razmisliti hoće li išta od napisanog prouzročiti štetu nekome. Svijet se mijenja, vijesti neprestano kolaju velikom brzinom, čak se nekad čini kao da „se sve dozna gotovo istodobno kada se nešto i dogodilo“ (Malović, 2003: 10). Međutim, ono što Malović (2003) ističe kao paradoksalno je činjenica da i dalje u ovom razvijenom i globaliziranom svijetu kod nekih još uvijek postoje ksenofobni stavovi. Toliko se „razvijamo“, a i dalje ne želimo prihvatiti različitosti. Iako je Malović (2003) govorio o tome prije 20 godina, situacija se i dalje nije promijenila, možda samo malo poboljšala. „Mediji s jedne strane predstavljaju ogledalo društva, a s druge istodobno utječu i na društvena i politička strujanja“ (Mataušić, 2002: 2-3, cit. prema Peran i Raguž, 2019: 31). Svi oni koji pripadaju manjim skupina i nisu dio većine, moraju se nositi s poteškoćama i trpjeti nepravdu koja im se nanosi. „Masovni mediji pripadaju gotovo redovito nekoj većinskoj skupini, a često i više većinskih skupina ima odlučujuću riječ u medijima. A oni koji odlučuju stvaraju i kriterije prema kojima se izvještava o događajima, kako se vijesti selekcioniraju i kako se mediji uređuju“ (Malović, 2003: 10). Većina medija zna tko je njihova publika te znaju kako pristupiti određenim temama na način da interesira njihove čitatelje. Tako neki mediji određene skupine prekriveno uzdižu jer njihova većina čitatelja to podržava, a neke skupine degradiraju jer ih većina ne podržava. Jedan od najčešćih primjera uzdizanja određene skupine su političke stranke koje uglavnom imaju svoje medije koji ih podržavaju, a mogu biti i nogometni klubovi, određene ličnosti i slično. Kada je situacija obrnuta, najčešće se degradiraju pripadnici LGBTQ zajednica te vjerskih, rasnih i etničkih manjina.

„Većina proizvodi medije za većinu i vodi računa o potrebama, željama i sklonostima većine. To je jednostavno pravilo medijskog biznisa, koji vrlo pažljivo vodi računa kako ne bi povrijedio svoje čitatelje, slušatelje i gledatelje, jer kome će se inače sljedećeg dana obratiti? Iz tog odnosa proizlazi i tretiranje manjinskih skupina, i to svih mogućih vrsta“ (Malović, 2003: 10).

Manjinske skupine često ne uživaju isti tretman kao ostali te se o njihovim temama govori jako malo ili kroz subjektivan narativ, često negativan. Iako izvještavanje mora uvijek biti objektivno, novinari nekada kao da nemaju osjećaja za osjetljivost pojedinih tema kao i poteškoće s kojima se nose određene manjinske skupine. „Različitosti su dio naše svakodnevice, ali ne i medija“ (Malović, 2003: 12). Malović (2003) smatra kako mediji daju „pozornicu“ odnosno stavljaju pripadnike manjina u prvi plan jedino kada su u centru skandala,

oni su nositelji crnih vijesti ili su na bilo koji drugi način došli u središte pozornosti. Također, Malović (2003) smatra kako je hrvatsko novinarstvo nesuptilno okrenuto prema većini što se tiče vjere, rase i spolnih specifičnosti, a relativiziraju manjinske skupine. Stalna edukacija i bolja regulacija možda bi poboljšale stanje koje nije idealno.

„Uočeno je kako novinari većinskih medija, tako i novinari manjinskih medija, nisu dovoljni senzibilizirani za izvještavanje o manjinama. Novinari većinskih medija izvještavaju o manjinama uobičajeno, što ne postiže najbolje rezultate. Već i jezik izvještavanja, poneka riječ ili aluzija može izazvati neželjeni dojam. Novinari većinskih medija moraju razviti osjećaj za takvo izvještavanje“ (Malović, 2003: 13).

Manjinske skupine ne žele se posebno izdvajati od većine jer to nije njihov cilj, ali svejedno je potrebno prilagoditi način izvještavanja kad je riječ o manjinskim skupinama.

„Rezultati istraživanja RESOMA iz 2019. godine sugeriraju da su mediji odigrali značajnu ulogu u oblikovanju percepcije javnosti o tzv. migracijskoj krizi, ne samo po broju objavljenih članaka već i kroz dominantne vrste interpretativnih okvira“ (Sharif, 2019, cit. prema Popović i dr., 2022: 25).

Takve činjenice upućuju na to da mediji moraju biti oprezni kako donose vijesti svojim čitateljima jer oblikuju kako javnost vidi određenu tematiku. „Slika izbjeglica u medijskom diskursu uvelike je oslonjena na »etiketu« stranaca i ilegalnih akcija“ (Wright, 2002: 53-66, cit. prema Peran i Raguž, 2019: 31). Pri izvještavanju, bitno je ne stavljati etikete već je potrebno jednako i objektivno o svima izvještavati kao i dati priliku u medijskom prostoru da ti subjekti istupe i kažu sami u svoje ime.

„Izvještavajući o migrantima kao ilegalnim useljenicima i usredotočujući se u objavama na negativnosti vezane uz migrante, mediji koji imaju ulogu pri oblikovanju javnog mnijenja i utjecaj na političke odluke svih razina stvaraju polarizaciju u društvu“ (Zambonini, 2009: 2, cit. prema Peran i Raguž, 2019: 31).

Popović i dr. (2022) dali su neke preporuke koje se odnose na zasebne medijske prakse novinara. Prvenstveno smatraju kako je bitno imati više različitih izbora zbog veće vjerodostojnosti, a i same informiranosti, umjesto „isključivog ili dominantnog preuzimanja interpretativnih okvira sekundarnih izvora podataka, pogotovo onih jednoobraznih od strane službenih izvora i aktera iz domene institucionalne politike“ (Popović i dr., 2019: 6). Bitno je izbjegavati senzacionalizam, kao i stereotipe pri obradi tematike vezane za izbjeglice i

migrante, što znači izbjegavati bilo kakvu reprezentaciju migranata i izbjeglica kroz nišu sigurnosti i kriminaliteta (Popović i dr., 2022: 7). Ne smije se generalizirati i o svemu pisati kroz prizmu množine te samim time svoditi svako djelo na kolektivnu razinu. „Kada se izvještava o djelima vezanim uz prekršaje ili kaznenu odgovornost migranata i izbjeglica (individualni slučajevi) treba izbjegavati generalizaciju svih migranata i izbjeglica kao kolektivno odgovornih prijestupnika“ (Popović i dr., 2022: 7). Kao i inače, ali posebno u ovakvim slučajevima, potrebno je uvijek poštivati načelo interesa djeteta (Popović i dr., 2022: 8). Kod ovakve tematike, izuzetno je bitno voditi se načelom anonimnosti, odnosno potrebno je zaštititi identitet i integritet osobe o kojoj se izvještava, osobito ako su osobe u neodobrenom ili nereguliranom statusu zaštite ili boravka (Popović i dr., 2022: 7).

6. Pregled istraživanja na temu

Tema izvještavanja medija o manjinskim skupina, a posebice izbjeglicama, često je istraživana tema. Ponajviše nakon migrantske krize 2015. godine kada su mediji masovno izvještavali o tome. Zanimljivo je bilo istražiti koje su izvore koristili, kakve fotografije, koje izraze, kakav interpretacijski okvir (frame) i drugo. Popović, Kardov i Župarić-Iljić 2022. godine izdali su kratke „Preporuke za medijsko izvještavanje o migrantima i izbjeglicama“ u kojima su osim preporuka, kvalitativnom analizom sadržaja analizirali 3044 članaka objavljenih tijekom 2018. i 2019. godine te dali svoje mišljenje o medijskom izvještavanju. Članci su se odnosili na fenomen migracija. Zaključili su kako mediji u svojem izvještavanju prvenstveno koriste službene izvore „kako kvantitativno (u smislu broja članaka koji prenose pozicije predstavnika vlasti) tako i kvalitativno (u smislu da se te pozicije uglavnom ne propituju), čime se nekritički podržava dominantna službena politika aktera na vlasti“ (Popović, i dr., 2022: 4). Članci koje su mediji objavljivali na ovu tematiku uglavnom su bila službena priopćenja. Osim toga, članci koji su se redovito objavljivali su preuzeti od drugih medija, što dovodi do smanjenja raznolikosti i učestalog ponavljanja te konačnog zasićenja. Nakon analize članaka, Popović i dr. (2022) zaključili su kako u znatnom broju članaka koji su objavljeni nije naveden izvor koji je korišten te se samim time krše osnovna pravila profesionalnog novinarstva. Popović i suradnici (2022) došli su do zaključka kako se o migrantima većinski negativno izvještava.

„To možemo povezati s ideološko-političkom orijentacijom aktera koji su, zbog svoje strukturalne pozicije, u medijima najčešće reprezentirani: u analiziranom razdoblju politički desno orijentirani predstavnici vlasti, s time da se hegemoniji, različitim intenzitetom, prilagođava ju svi srednjostrujaški mediji“ (Popović i dr., 2022: 4).

Osim toga, senzacionalizam pripomaže negativnom izvještavanju, a on je „prisutan kod većine medija bez obzira na ideološko-političku orijentaciju, stoga se negativni aspekti izvještavanja pojavljuju kao konstanta“ (Popović i dr., 2022: 4). Smatraju kako je način izvještavanja o ovoj tematici često pojednostavljen, bez puno vjerodostojnih informacija, a nepravilno korištenje terminologije vezane za ovu tematiku pokazuje nedovoljnu educiranost o temi (Popović i dr., 2022: 4-5). Prije svega, bitno je poznavati i razlikovati pojmove poput azilanata, izbjeglica i migranata kako bi se moglo pravilno izvještavati o istima.

„Izvještavanje o temi karakterizira senzacionalističko izvještavanje koje uključuje dramtizaciju, patetiku te manipulaciju emocijama publika, s namjerom pobuđivanja jakih pozitivnih ili negativnih sentimentata (‘nitko više mirno ne spava’)“ (Popović i dr., 2022: 5).

Mediji se često služe emotivno nabijenim riječima kako bi se izazvala jača emocija koja dovodi do reakcije. Takav način izvještavanja dovodi do senzacionalizma koji bi se u profesionalnom novinarstvu trebao izbjegavati, pogotovo kada je riječ o ovakvim osjetljivim temama. Popović i dr. (2022) su zaključili kako mediji pozitivnije izvještavaju o migrantima i izbjeglicama u određenim vremenskim periodima. Primjerice kada je Svjetski dan izbjeglica i oko blagdana poput Božića kada je uobičajeno vrijeme darivanja i pomaganja.

Sličnu tematiku istražile su Peran i Raguž (2019) koje su istražile medijski prikaz kretanja izbjeglica u Hrvatskoj. Analizirale su objave u novinama *Jutarnjeg lista*, *Večernjeg lista* i *24 sata* u razdoblju od 16.09.2015. do 01.04.2017. godine. Analiza je obavljena na uzorku od ukupno 164 objava u novinama. Cilj je njihovog istraživanja bio vidjeti na koji su način mediji izvještavali o kretanju izbjeglica i migranata na području Republike Hrvatske. Prema Peran i Raguž (2019) „gotovo 90 % objava o izbjeglicama i (e)migrantima pojavljivalo u rubrikama koje su se odnosile na aktualnosti i novosti (Jutarnji list – 87 %, Večernji list – 88,9 %, 24sata – 95,7 %)“ (Peran i Raguž, 2019: 37). Ova činjenica korelira s činjenicom da je veliki broj tekstova informativne vrste što je rečeno i u prethodnom istraživanju.

„Rezultate povezujemo s tim da je većina tekstova bila informativne vrste te su samo informirali javnost o pojedinim novostima u vezi s prolaskom i eventualnim zadržavanjem izbjeglica na području Republike Hrvatske. Detaljnije i sustavne analiza bile su rijetke, a u malom broju slučajeva hrvatske dnevne novine tu su temu obrađivale kroz komentatorske retke (Jutarnji list – 5,8 %, Večernji list – 6,9 % i 24sata – 4,3 %)“ (Peran i Raguž, 2019: 37).

Ukupno 82,4 % objava koje su analizirane bile su informativno-izvještajne vrste, dok je 16,6 % članaka bilo reportažno-komentatorske vrste (Peran i Raguž, 2019: 37). „Iz toga se može zaključiti da je cilj medijskih djelatnika bio ponajprije informirati širu publiku o odabranim činjenicama i podacima u vezi s izbjeglicama“ (Peran i Raguž, 2019: 37). Ono što su Peran i Raguž (2019) primijetile, a zabrinjavajuće je, je činjenica da su narušavanje dostojanstva izbjeglica te korištenje diskriminirajućih opisa, ponižavanje te prikaz izbjeglica kao manje vrijednih pronađeni u čak 8,7 % objava 24sata i jednom tekstu Večernjeg lista.

„Premda je kvantitativno pet novinskih objava statistički malena vrijednost, ipak nam je važan podatak da je svojim tekstovima Večernji list metaforički ili asocijativno pozivao čitatelje na mržnju, strah ili gađenje prema izbjeglicama, dok su, s druge strane, medijski djelatnici jedinoga hrvatskog tabloida 24sata u 13 % svojih objava metaforički i asocijativno pozivali na

gađenje ili sram prema onim domicilnim građanima koji ne prihvaćaju izbjeglice“ (Peran i Raguž, 2019: 40).

Ova činjenica zaista je zabrinjavajuća jer se radi o značajnom kršenju novinarskih etičkih kodeksa, ali i osnovnih ljudskih prava. Međutim, u svom su istraživanju Peran i Raguž (2019) došle do zaključka kako su mediji više pažnje davali informacijama o kretanju izbjeglica i migranata nego senzacionalizmu.

Medijsku prezentaciju migranata istražile su Bagarić i Mandić (2019) analizirajući online tekstove. Uzorak istraživanja je 102 online članka koji su objavljeni u 11 news portala koji su obuhvatili 5 najčitanijih hrvatskih news portala, a uz to i dva glavna portala iz Republike Srbije i Bosne i Hercegovine te dva alternativna pružatelja medijskog sadržaja (Bagarić i Mandić, 2019: 2428). Vremenski period kojim su se autorice koristile bio je vezan uz dva incidenta koja su se dogodila 22.11.2017. te 30.05.2018., a u oba incidenta ranjeno je dijete migranata. Rezultati pokazuju kako su mediji iznova koristili skoro pa identične fotografije u člancima te su u velikoj mjeri prenosili sadržaj drugih medija (Bagarić i Mandić, 2019: 2432). Također, pri izvještavanju o drugom incidentu može se primijetiti kako se većinom koriste službena priopćenja, izjave službenih osoba i stručnjaka, a jako je malo prostora za izjave dano akterima priče, odnosno migrantima (Bagarić i Mandić, 2019: 2432). Ono što autorice napominju kako je zanimljiva činjenica jest da su korištene fotografije „koje prikazuju migrante kao žrtve, na udaru životnih, sudbinskih i vremenskih neprilika, ali i na milost i nemilost dehumanizirajućeg policijskog stroja u službi brutalne europske politike zatvorenih granica i namotaja žilet žice“ (Bagarić i Mandić, 2019: 2432-2433). Neočekivani rezultat je taj što su hrvatski portali u ovim slučajevima prikazali migrante kao žrtve i sve njihove poteškoće života na granici, za razliku od svjetskih medija u čijim člancima uglavnom prevladavaju negativne vrijednosti i prikaz izbjeglica kao sigurnosnih ugroza (Bagarić i Mandić, 2019: 2438).

Car i dr. (2019) proveli su istraživanje o prikazu izbjeglica u člancima tiskanih izdanja hrvatskih novina Jutarnjeg lista, Večernjeg lista i 24 sata. Analizirali su ukupno 335 članaka o izbjeglicama i migrantima, a vremenski okvir su bila tri različita perioda po tjedan dana (Car i dr., 2019: 689). Jedna od stavki analize bila je upotreba termina „izbjeglice“ i „migranti“. Istraživanje je pokazalo kako su članci u sve tri novine spominjali ljude iz Sirije kao “izbjeglice” u 53,43% slučajeva, identificirani su ih kao “izbjeglice” i kao “migranti” u 37,31% članaka, dok ih isključivo nazivaju “migrantima” u samo 5,07% preostalih članaka (Car i dr., 2019: 689.690). Zanimljivost je ta da je „oznaka “izbjeglica” korištena značajno više od očekivanog u prvom razdoblju (dva tjedna od rujna 2015.), a manje u preostala dva razdoblja (dva tjedna

od studenog 2015. i dva tjedna od ožujka 2016.) nakon napada u Parizu; suprotni rezultati dobiveni su za oznaku “migrant” (Car i dr., 2019: 690). Analiza prikaza izbjeglica u tekstovima pokazuje kako su u 35,22% slučajeva prikazani kao žrtve, u 10,75% kao prijetnja, dok ih 40,6% teksta ne povezuje niti s jednom klasifikacijom, ali ih 7,76% teksta povezuje s obje oznake (Car i dr., 2019: 690). Autori su prepoznali činjenice kako je Hrvatska u 30,75% analiziranih članaka prikazana kao pretežno prijateljsko okruženje, dok je u 2,29% Hrvatska prikazana kao neprijateljsko okruženje za izbjeglice i migrante, za razliku od Mađarske koja je portretirana kao najneprijateljski raspoložena prema izbjeglicama (Car i dr. 2019: 691). Izbjeglice su često predstavljene kao ranjive, iscrpljene i uplašene, a postoje i tekstovi s pojedinačnim pričama o osobnim teškim situacija kroz koje su prošle izbjeglice. Rezultati su pokazali kako su ljudi iz Sirije dominantno oslovljavani kao izbjeglice, a najčešća je reprezentacija bila žrtva (Car i dr., 2019: 695). Ljudi su prikazani kao prijetnja u samo 3,28% vizuala i 10,75% tekstova (Car i dr., 2019: 695). No, ono što je donijelo promjenu u načinu izvještavanja o izbjeglicama bio je teroristički napadi u Parizu. Tada se jezik pisanja kao i vizualni elementi mijenjaju i postaju skloniji prezentaciji izbjeglica i migranata kao prijetnje, a ne žrtve (Car i dr., 2019: 695).

U Hrvatskoj još uvijek ne postoje istraživanja o medijskoj reprezentaciji ukrajinskih izbjeglica u poznatijim hrvatskim medijima. Međutim, ostale države provela su istraživanja pa je tako provela istraživanje poljska autorica Natalia Zawadzka-Palucktau (2022) koja je istražila prikaz ukrajinskih izbjeglica u poljskim medijima te u nekim dijelovima dala usporedbu s izbjeglicama s Bliskog istoka i sjeverne Afrike (MENA). Autorica je provela analizu na 320 novinskih članaka u vodećim poljskim nacionalnim novinama Fakt, Gazeta Wyborcza te Rzeczpospolita. U analizi je prvenstveno prikazano kako raseljene osobe iz Ukrajine novine uglavnom nazivaju izbjeglicama, a ostala potencijalna alternativna imena imaju znatno manju učestalost (Zawadzka-Palucktau, 2022: 10). Autorica smatra kako takvo izbjegavanje manje legitimnih pojmova kao što su (i)migrant, pri izvještavanju o ukrajinskim izbjeglicama, sugerira da je prikaz ukrajinskih izbjeglica drugačiji, a potencijalno i pozitivniji, od prikaza izbjeglica s Bliskog istoka i sjeverne Afrike (Zawadzka-Palucktau, 2022: 10). Podrobnija analiza izraza 'izbjeglica' pokazala je da su „ukrajinske izbjeglice u poljskom tisku na početku ruske invazije prikazane neutralno (ako ne i pozitivno)“ (Zawadzka-Palucktau, 2022: 11). Zawadzka-Palucktau (2022) ističe kako su Ukrajinci uvijek opisivani kao ratne izbjeglice i to smatra vrlo bitnim jer se razlikuje od prikaza izbjeglica s Bliskog istoka i Afrike koje se najčešće prikazivalo kao 'ekonomske migrante'. Bitna stavka je i činjenica da se „kretanje ukrajinskih izbjeglica nije nazivalo 'krizom' u analiziranim poljskim novinama“ (Zawadzka-Palucktau,

2022: 11). Autorica na kraju spominje kako na temelju njezine analize „nema naznaka da su izbjeglice iz Ukrajine predstavljene korištenjem bilo kojeg od negativnih okvira za koje je utvrđeno da dominiraju u europskom medijskom izvještavanju o izbjeglicama iz MENA-e“ (Zawadzka-Paluckta, 2022: 11).

7. Metodologija

Metoda istraživanja korištena u ovome radu je analiza sadržaja koja je definirana kao „bilo koja tehnika koja nama omogućava da izvodimo zaključke na temelju objektivnog i sustavnog identificiranja specifičnih obilježja neke poruke“ (Holsti, 1969: 14). Razlog zbog kojeg je ova metoda izabrana baš za ovo istraživanje je njezina mogućnost obrade velikog broja jedinica, koje su u ovom slučaju članci s odabranih portala.

Cilj ovog rada je istražiti način na koji su izvještavali portali Vecernji.hr, Jutarnji.hr i 24sata.hr o izbjeglicama iz Sirije i Ukrajine. Konkretno, želi se istražiti jesu li mediji drugačije izvještavali o izbjeglicama iz Sirije i Ukrajine. U okviru istraživanja definirana su sljedeća istraživačka pitanja:

- 1) Prevladavaju li negativno intonirani tekstovi o izbjeglicama iz Sirije?
- 2) Prevladavaju li pozitivno intonirani tekstovi o izbjeglicama iz Ukrajine?
- 3) Jesu li izbjeglice iz Ukrajine više prikazane kao žrtve nego izbjeglice iz Sirije?
- 4) Koristi li se pojam „migranti“ više pri izvještavanju o izbjeglicama iz Sirije nego iz Ukrajine?
- 5) Spominju li mediji više problema (neredi, problemi na granici) pri izvještavanju o izbjeglicama iz Sirije nego pri izvještavanju o izbjeglicama iz Ukrajine?

Uzorak ovog istraživanja su članci na portalima Vecernji.hr, Jutarnji.hr i 24sata.hr u vremenskom periodu od 16.09.2015. do 20.09.2015. za izbjeglice iz Sirije te od 24.02.2022. do 28.02.2022. za izbjeglice iz Ukrajine. Za istraživanje su odabrani ovi portali jer prema Gemiusu u Hrvatskoj su jedni od portala s najvećom posjećenosti. Osim toga, predstavnici su dviju velikih medijskih kuća Styria Media (Vecernji.hr i 24sata.hr) te Hanza Media (Jutarnji.hr). Analizirani članci su članci koje je moguće pronaći putem samih portala. U prvom slučaju odabrani datum označava prvih nekoliko dana od početka velikih migracija izbjeglica iz Sirije, a u drugom slučaju prvih nekoliko dana od početka invazije na Ukrajinu. Određeni je broj dana pet zbog velike količine članaka u prvome slučaju. Broj analiziranih članaka je 343.

7.1. Objašnjenje matrice

Matrica korištena za ovo istraživanje sastoji se od 21 kategorije. Prikupljeni uzorak prvenstveno je razdijeljen prema ID-u, odnosno prema proizvoljnim skraćenicama za portale: VL za Vecernji.hr, JL za Jutarnji.hr i 24S za 24sata. Sljedeća kategorija odnosila se na portal na kojem

je članak objavljen. Treća kategorija odnosila se na datumsko razdoblje u kojemu je objavljen članak. Zatim, četvrta kategorija ispituje veličinu članka koja je izražena u karticama teksta (pri čemu je mjera za jednu karticu teksta 1800 znakova s razmakom). Kategorija nakon toga označava kojem novinarskom žanru pripada članak.

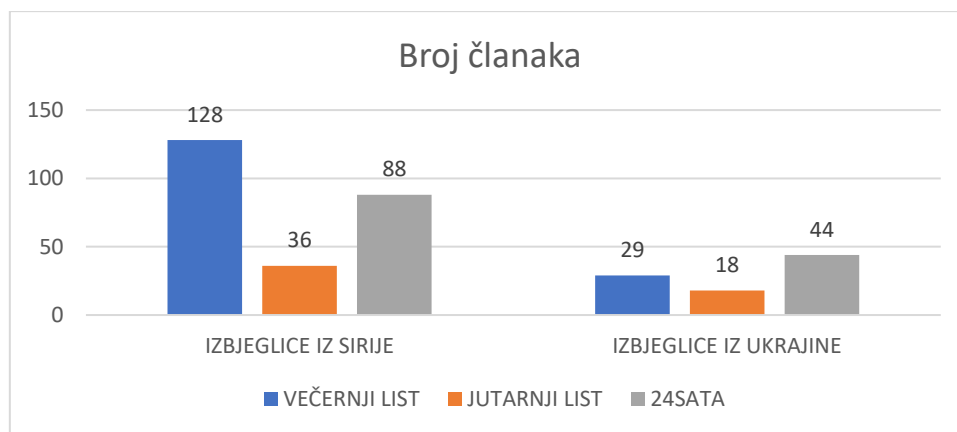
Nakon što su prikupljeni opći podaci o članku, slijedila je detaljnija analiza samih članaka. Analizirani su naslovi članaka, a ponuđene su sljedeće opcije: informativan naslov koji odgovara sadržaju članka, senzacionalistički koji koristi clickbait, pretjerano emocionalan koji sadrži snažno nabijene emotivne riječi i izraze. Zadnja je ponuđena opcija teško je odrediti. Sljedeća kategorija u matrici odnosila se na spominjanje riječi izbjeglica u naslovu članka, a kategorija nakon toga ispitala je spominje li se riječ (i)migrant u naslovu članka. Nadalje, deveta kategorija odnosila se na spominjanje riječi izbjeglica u članku, a odmah sljedeća kategorija ispitala je koliko se puta spominje ta riječi. Isto je uslijedilo i za riječ migrant.

Kako bi se detaljnije istražio način na koji su mediji portretirali izbjeglice, slijedile su kategorije koje su ispitale nalaze li se fotografije izbjeglica u članku, kako je intoniran tekst članka prema izbjeglicama, spominju li se poteškoće kroz koje prolaze i jesu li prikazane kao problem u smislu problema na granici, nereda i slično. Kategorija nakon toga ispituje spominje li se humanitarna pomoć za izbjeglice u članku kao i spominje li se potresna/topla ljudska priča u članku. Sljedeće kategorije odnose se na spominjanje stanja na granici u naslovu i u članku. Završne dvije kategorije ispituju spominju li se riječi poput zid, žica ili ograda u članku te izraza poput migrantski val ili priljev.

8. Rezultati istraživanja

Od ukupno 343 analiziranih članaka, čak 252 članka odnose se na članke o izbjeglicama iz Sirije. Od ukupnog broja članaka o izbjeglicama iz Sirije, čak 128 članaka (50,8%) objavljeno je na portalu Večernjeg lista. Nakon toga slijedi 24sata s 88 objavljenih članaka, odnosno 34,9% te Jutarnji list s 36 članaka, tj. 14,3%. Za razliku od Večernjeg i 24sata, Jutarnji list nema uređenu tražilicu na svojem portalu zbog čega je teško doći do članaka starijeg datuma što je moglo utjecati na omjer članaka. Također, veliki broj starijih članaka otključan je samo za pretplatnike. Kada je riječ o izbjeglicama iz Ukrajine, članaka je manje jer su mediji fokus usmjerili više prema stanju u Ukrajini i događajima koji se tamo događaju. U istom broju dana kao i za izbjeglice iz Sirije, odabrani portali objavili su 91 članak vezan za izbjeglice iz Ukrajine. Vecernji.hr je objavio 29 (31,9%) članaka, Jutarnji.hr 18 (19,8%) članaka, a 24sata je objavio 44 (48,4%) članaka vezana za ukrajinske izbjeglice.

Graf 1: Članci objavljeni na portalima

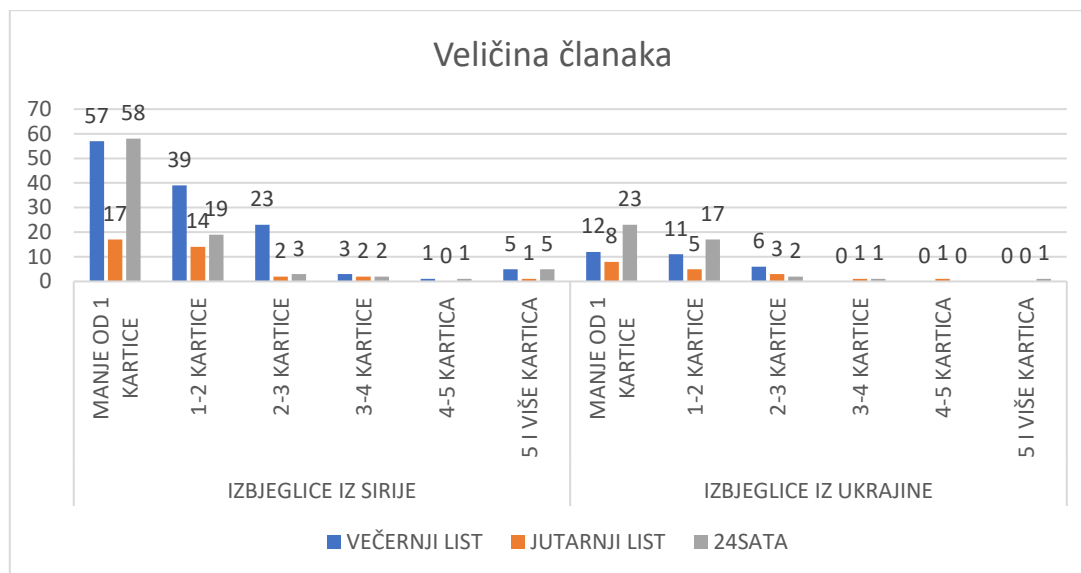

Izvor: autorica

Što se tiče veličine članaka objavljenih o sirijskim izbjeglicama, najveći broj članaka, na sva tri portala, manji je od jedne kartice teksta (korištena mjera za karticu teksta je 1800 znakova s prazninama). Večernji ima 57 objavljenih članaka koji su manji od jedne kartice, 24sata ima 58 članaka, a Jutarnji ima 17 članaka. Nakon toga, članaka od jedne do dvije kartice Večernji ima 39, 24sata ima 19, a Jutarnji ima 14. Sva tri portala najmanje imaju članaka od četiri do pet kartica. Kada je riječ o veličini članaka o izbjeglicama iz Ukrajine, na sva tri portala prevladavaju članci koji su manji od jedne kartice teksta. Vecernji.hr tako ima 12 članaka koji su manji od jedne kartice, Jutarnji.hr ima osam članaka, a 24sata.hr ima 23 članka. Odmah nakon toga po brojnosti slijede članci od jedne do dvije kartice teksta. Večernji takvih članaka

ima 11, Jutarnji pet, a 24sata 17. Članaka veličine od dvije do tri kartice teksta Večernji ima šest, Jutarnji tri, a 24sata ima dva takva članka. Od tri do četiri kartice teksta Jutarnji i 24sata imaju po jedan članak dok Večernji nema takav članak. Jutarnji jedini ima jedan članak veličine od četiri do pet kartica, a 24sata jedini ima jedan članak veličine pet i više kartica teksta.

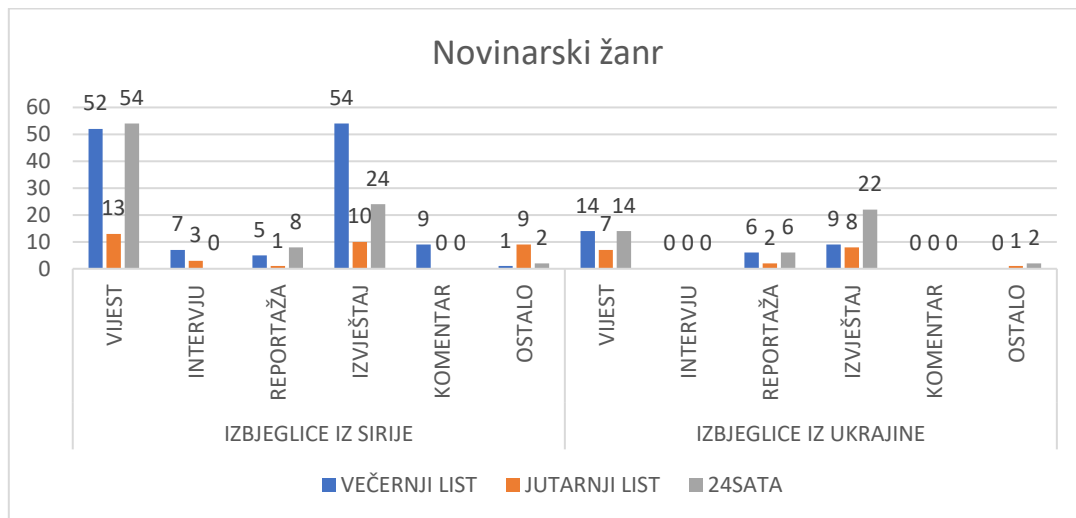
Graf 2: Veličina članaka

Izvor: autorica

Što se tiče novinarskog žanra članaka o izbjeglicama iz Sirije, prevladavaju vijesti i izvještaji. Vecernji.hr ima najviše izvještaja (54), odmah nakon toga su vijesti (52), komentari (9), intervjui (7), reportaže (5) te ostalo (1). Jutarnji.hr najviše ima vijesti (13), nakon čega je izvještaj (10), ostalo (9) pa intervjui (3) i reportaža. U slučaju Jutarnjeg pod „ostalo“ najčešće je bila riječ o fotogalerijama bez puno teksta. Najveći broj vijesti (54) ima 24sata, a slijedi izvještaj (24), reportaža (8) te ostalo (2). U analiziranim člancima vezanima za izbjeglice iz Ukrajine, prevladavaju vijesti i izvještaji. Postoji i nekoliko reportaža, a intervjui nije zabilježen u analiziranim člancima. Vecernji.hr najveći broj članaka ima u formatu vijesti (14) nakon čega slijedi izvještaj (9) te reportaža (6). Jutarnji.hr najviše ima izvještaja (8) nakon toga vijesti (7) te reportaže (2) i ostalo (1). Portal 24sata.hr ima najveći broj izvještaja (22), a zatim slijede vijesti (14), reportaže (6) i ostalo (2).

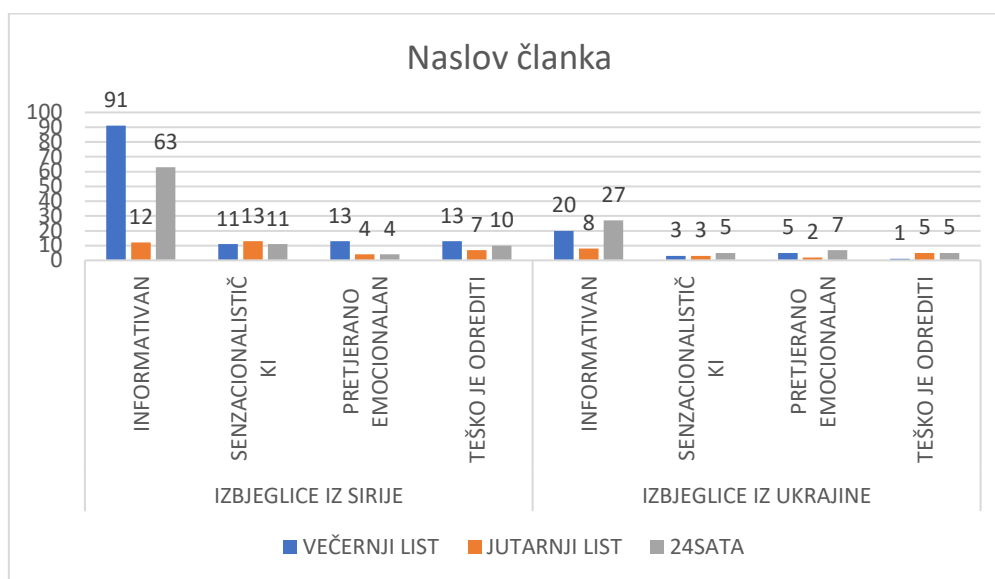
Graf 3: Novinarski žanr

Izvor: autorica

Naslov koji odgovara sadržaju članka, odnosno informativan je prevladava kod Večernjeg i 24 sata. Za razliku od njih, Jutarnji ima najviše članaka o Sirijcima senzacionalističkih naslova (13) pa nakon toga informativnih (12). Večernji i 24sata, bez obzira na puno veći broj analiziranih članaka od Jutarnjeg, imaju manje članaka senzacionalističkih naslova (11 oba portala). Vecernji.hr ima 13 članaka koji imaju pretjerano emocionalan naslov, dok Jutarnji.hr i 24sata.hr imaju oba po 4 takva članka. Četvrti izbor iliti „teško je odrediti“ najčešće znači da su naslovi bili na granici s informativnim i senzacionalističkim te da je tanka granica između toga kakav je zapravo naslov. Od sva tri portala, Večernji ima najviše takvih naslova članaka (13), nakon njega je 24sata (10) te Jutarnji (7). Više od polovice analiziranih članaka o izbjeglicama iz Ukrajine ima informativne naslove (55). Iako oni prevladavaju, svaki od portala ima nekoliko naslova drugih kategorija. Portal Vecernji.hr ima najviše informativnih naslova članaka (20), ali ima i tri naslova koja su senzacionalistička te pet pretjerano emocionalnih dok je jedan teško odrediti. Kao i u slučaju kod izbjeglica iz Sirije, naslove koji spadaju pod kategoriju „teško je odrediti“ uglavnom su na granici između informativno i senzacionalističkog ili emocionalnog. Jutarnji ima osam naslova informativnog tipa, tri senzacionalistička naslova, dva pretjerano emocionalna te pet naslova za koje je teško odrediti. Portal 24sata.hr ima 27 članaka u kojima je naslov informativnog tipa, sedam pretjerano emocionalnih naslova, pet senzacionalističkih te pet naslova za koje je teško odrediti.

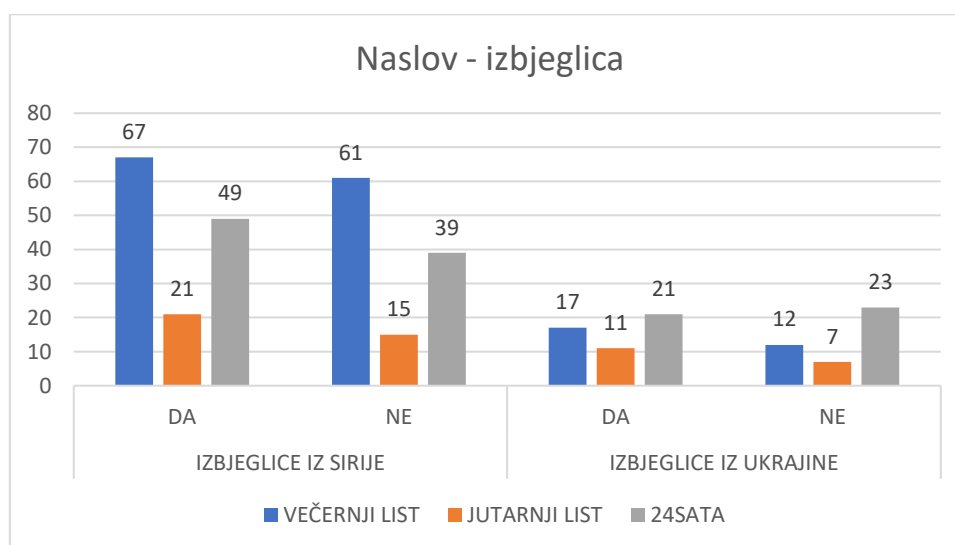
Graf 4: Naslov članka

Izvor: autorica

Sva su tri portala u više od pola svojih naslova koristili riječ izbjeglica u svojim člancima o Sirijcima. Vecernji.hr riječ izbjeglica iskoristio je u 67 naslova svojih članaka. Jutarnji.hr riječ izbjeglica spomenuo je u 21 naslovu, a 24sata.hr istu riječ spomenuo je u 49 naslova članaka. Kada je riječ o spominjanju riječi izbjeglica u naslovu članaka o Ukrajincima omjer je skoro pa jednak. Riječ izbjeglica spominje se u 49 naslova analiziranih članak, a ne spominje se u 42 naslova. Večernji spominje izbjeglice u 17 naslova, Jutarnji u 11 naslova dok 24sata ima više članak s naslovima koji ne spominju izbjeglice (23).

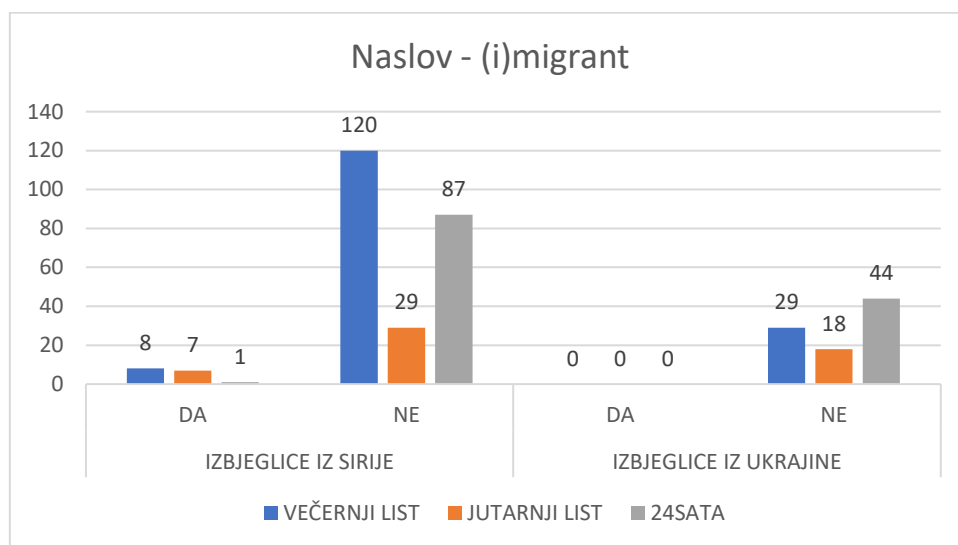
Graf 5: Riječ izbjeglica u naslovu

Izvor: autorica

Potpuno obrnuta je situacija pri korištenju riječi (i)migrant u naslovima članaka. Naime, sva tri portala vrlo rijetko su koristili spomenutu riječ u svojim naslovima. Večernji je iskoristio riječ (i)migrant u osam svojih naslova, dok ta riječ nije prisutna u ostalih 120 naslova. Jutarnji je u svojih sedam naslova iskoristio riječ (i)migrant, dok se riječ (i)migrant može pronaći u samo jednom naslovu na portalu 24sata. Riječi (i)migrant nije pronađena među analiziranim naslovima članaka o izbjeglicama iz Ukrajine.

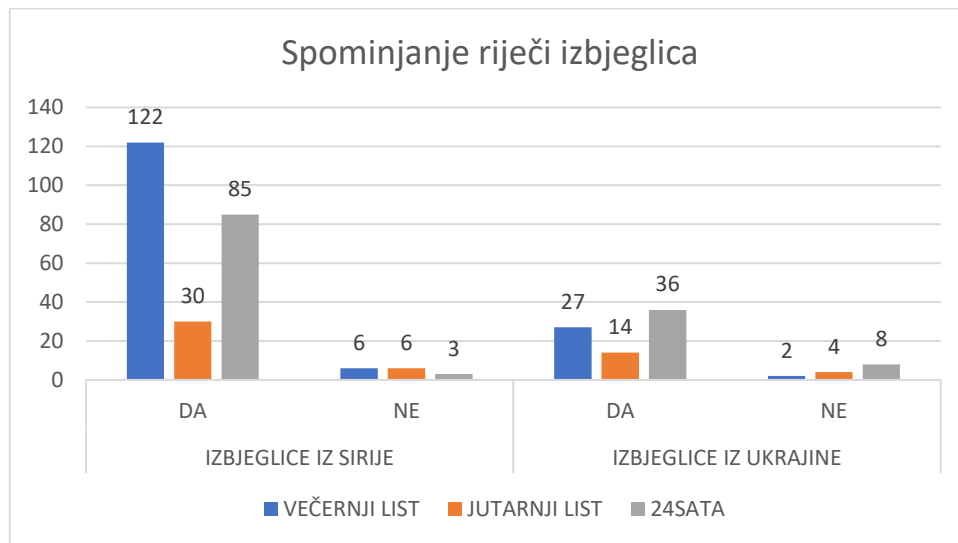
Graf 6: Riječ (i)migrant u naslovu

Izvor: autorica

Portali u svojim člancima uglavnom spominju riječ izbjeglica. Velika većina članaka sva tri portala u svojem sadržaju sadrži traženu riječ pa tako Večernji spominje riječ u 122 članka dok ne spominje u šest članaka, Jutarnji sadrži riječ u 30 članaka dok ne spominje u šest, a 24sata spominje traženu riječ u 85 članaka i ne spominje u tri članka. Riječ izbjeglica spominje se u 237 članaka od ukupno 252 analizirana članka vezana za sirijske izbjeglice. Tražena riječ spominje se u 27 članaka o Ukrajincima portala Vecernji.hr, a ne spominje se samo u dva članka. Jutarnji.hr riječ izbjeglica iskoristio je u 14 članaka, a 24sata.hr iskoristio je tu riječ u 36 članaka.

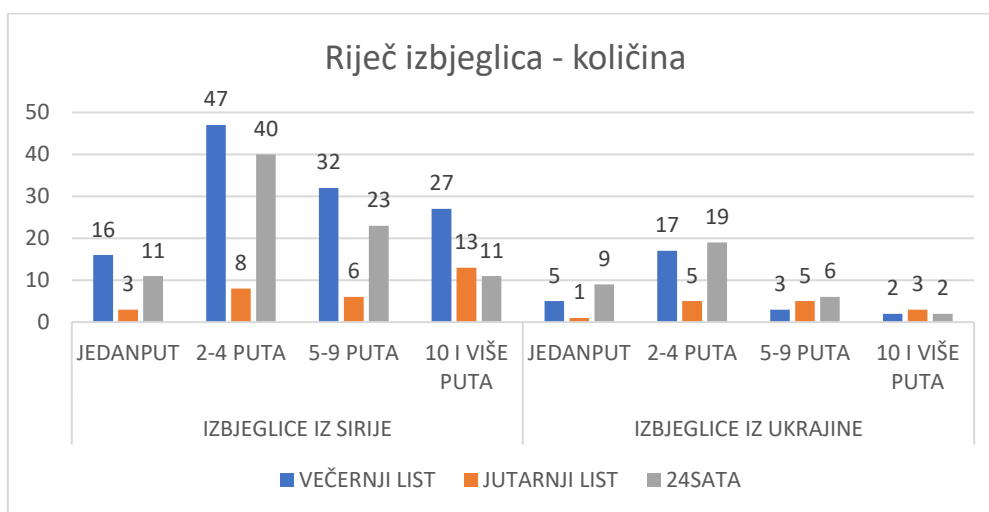
Graf 7: Spominjanje riječi izbjeglica u članku

Izvor: autorica

A kada se riječ izbjeglica spomenula u članku, to je većinom bilo više nego jedanput. Riječ izbjeglica spominje se 2-4 puta u 47 članaka Večernjeg o izbjeglicama iz Sirije. U 32 članka riječ izbjeglica spominje se 5-9 puta, a u 27 članaka tražena riječ spominje se deset ili više puta. Riječ izbjeglica spominje se jedanput u 16 članaka na portalu Vecernji.hr. Jutarnji.hr u najviše članaka (13) koristio je riječ izbjeglica više od deset puta. Zatim, 2-4 puta u osam članaka te 5-9 puta u šest članaka. Riječ izbjeglica iskorištena je jedanput u tri članka Jutarnjeg. Kao i Vecernji.hr, 24sata u najvećem broju članaka (40) spominje izbjeglice 2-4 puta. Nakon toga, riječ izbjeglica korištena je deset ili više puta u 11 članaka, a u istom broju članaka riječ izbjeglica spominje se jedanput. U 23 članka 24sata.hr-a tražena riječ spominje se 5-9 puta. Količinski se riječ izbjeglica u najvećem broju članaka o ukrajinskim izbjeglicama spominje 2-4 puta. Nakon toga rezultati su poprilično različiti. U člancima Večernjeg riječ izbjeglica se spominje 2-4 puta u 17 članaka. Jedanput se spominje u pet članaka, 5-9 puta u tri članka te deset i više puta u dva članka. Jutarnji riječ izbjeglica 2-4 puta spominje u pet članaka, a u isto toliko članaka spominje traženu riječ 5-9 puta. U tri članka spominje izbjeglice deset i više puta, a u jednom članku izbjeglice spominje jedanput. Kada je riječ o 24sata, oni riječ izbjeglica u 19 svojih članaka spominju 2-4 puta, u devet članaka spominje ih se jedanput, u šest članaka 5-9 puta i u dva članka koristi se riječ izbjeglica deset i više puta.

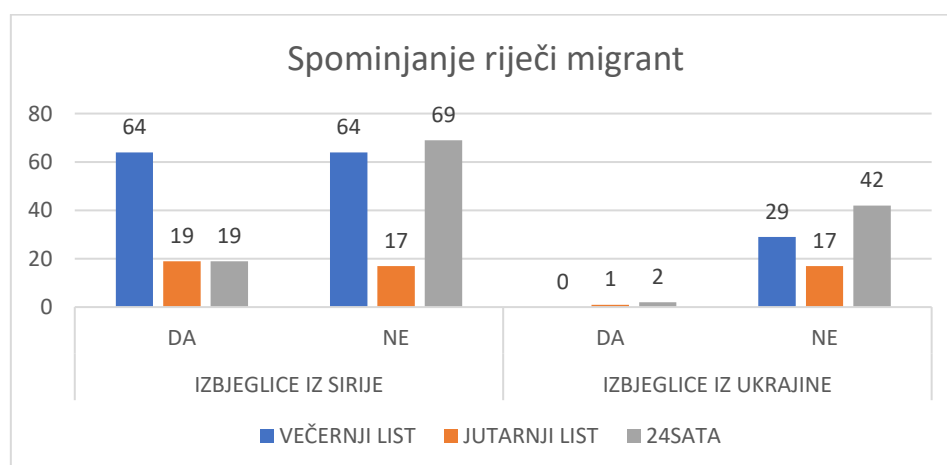
Graf 8: Riječ izbjeglica - količina

Izvor: autorica

Sljedeća kategorija odnosila se na spominjanje riječi migrant u člancima. Ovdje je ukupna situacija obrnuta te se riječ migrant ne spominje u više od pola članaka o izbjeglicama iz Sirije. Riječ migrant ne spominje se u 150 od 252 članka. Međutim, Vecernji.hr ima podjednak broj članaka u kojima spominje i ne spominje tražena riječ (64). Jutarnji.hr spominje riječ u 19 članaka, a ne spominje u 17 članaka. Kod 24sata je situacija drugačija pa tako se riječ migrant ne spominje u 69 članaka, dok se spominje u 19 članaka. Drugačija slika prisutna je kada je u pitanju spominjanje riječi migrant u člancima o ukrajinskim izbjeglicama. Riječ migrant spominje se u samo tri od 91 analiziranih članaka. Jutarnji list spomenuo je riječ migrant u jednom članku dok se u dva članka 24sata može pronaći riječ migrant. Vecernji.hr u svojim 29 članaka nije spomenuo migrante.

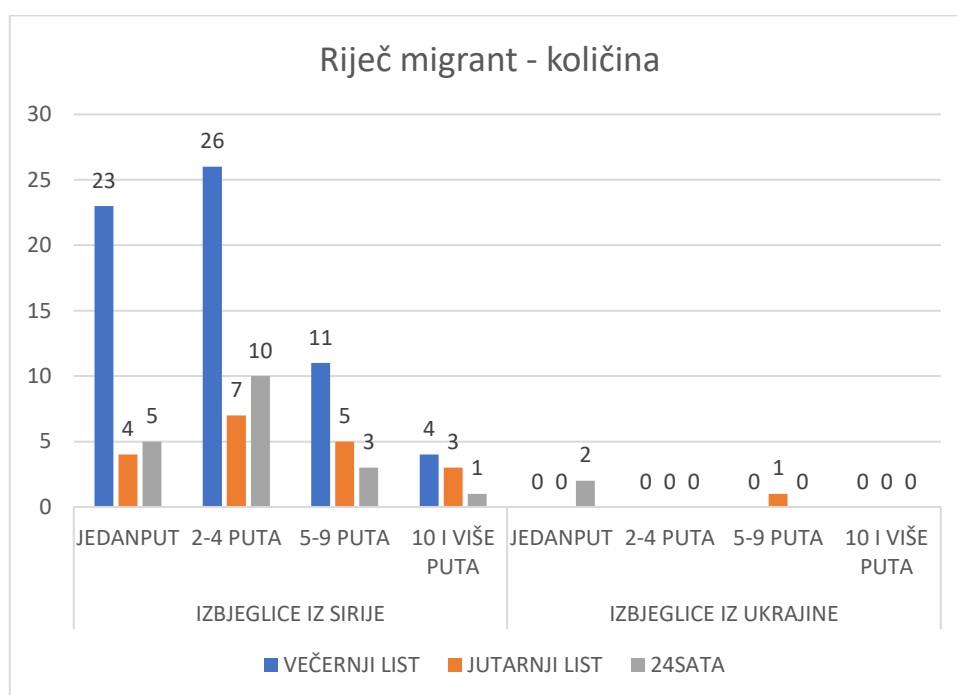
Graf 9: Spominjanje riječi migrant u članku

Izvor: autorica

U najvećem broju članaka o Sirijcima, sva tri portala spomenula su riječ migrant 2-4 puta. Večernji u 23 članka spominje migrante po jedan put, u 11 članaka spominje 5-9 puta, a u četiri članka spominje deset i više puta. Jutarnji u pet članaka spominje migrante 5-9 puta, jedanput spominje migrante u četiri članka, a u tri članka migrante spominje deset i više puta. U pet članaka 24 sata spominje migrante jedanput, u tri članka spominje 5-9 puta, a u jednom članku spomenuti su migranti deset ili više puta. Od tri članka o Ukrajincima u kojima se spominje riječ migrant, Jutarnji u svojem članku spominje riječ 5-9 puta, a 24sata u oba svoja članka jedanput spominje riječ migrant.

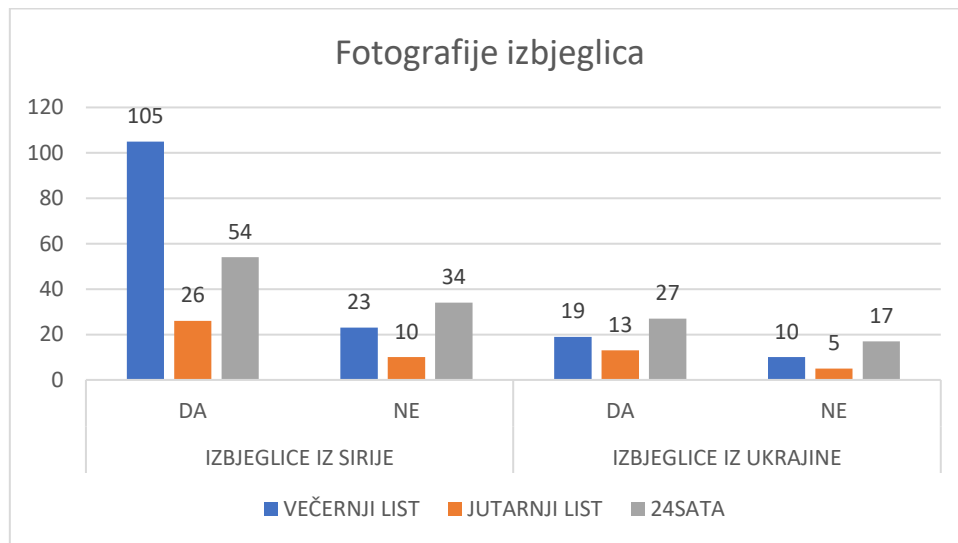
Graf 10: Riječi migrant – količina

Izvor: autorica

Slike sirijskih izbjeglica objavljene su u većini članaka sva tri portala. Večernji.hr objavio je fotografije izbjeglica u 105 svojih članaka, dok u 23 članka nisu objavili fotografije izbjeglica. Jutarnji.hr je u 26 od 36 članaka iskoristio fotografije izbjeglica. U 54 članaka od 88, 24sata je objavio fotografije izbjeglica. Fotografije ukrajinskih izbjeglica nalaze se u 59 od 91 analiziranog članka. Večernjakovih 19 članaka sadrži fotografije izbjeglica, u 13 članaka Jutarnjeg moguće je pronaći fotografije izbjeglica, a 24sata fotografije ima u 27 članaka.

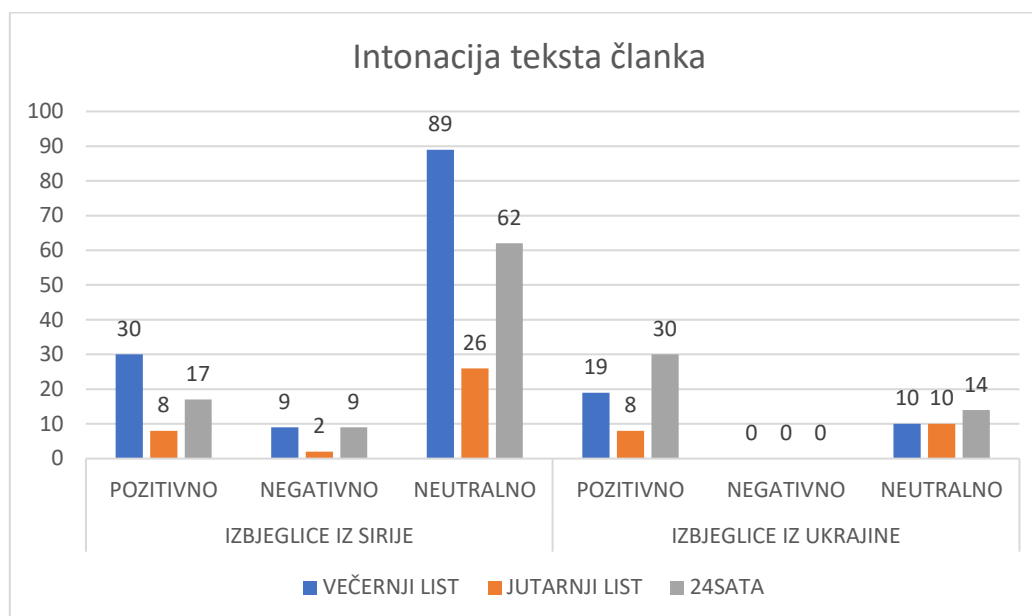
Graf 11: Fotografije izbjeglica

Izvor: autorica

Kada je riječ o intonaciji tekstova prema sirijskim izbjeglicama, prevladavaju neutralno intonirani tekstovi. Čak 177 od 252 teksta neutralno je intonirano. Večernji ima neutralno intonirane tekstove u 89 članaka, dok pozitivno intoniranih članaka ima 30. No, postoji i devet članaka koji imaju negativno intoniran tekst prema izbjeglicama. Jutarnji ima 26 članaka s neutralno intoniranim tekstom prema izbjeglicama. U osam članaka tekst je pozitivno intoniran, dok je u dva članka tekst negativno intoniran prema izbjeglicama. Neutralno intoniran tekst pojavljuje se u 62 članka portala 24sata, dok je pozitivno intoniran u 17 članaka, a negativno u devet članaka. Pozitivno intonirani tekstovi prevladavaju kada je riječ o izbjeglicama iz Ukrajine. Ukupno 57 od 91 članka sadrži pozitivno intoniran tekst prema ukrajinskim izbjeglicama dok negativno intonirani tekstovi ne postoje. Večernji.hr ima pozitivno intoniran tekst u 19 svojih članaka, a ostalih deset je neutralnog tona. Na portalu 24sata pozitivno intonirani tekstovi pronalaze se u 30 članaka. Situacija je malo drugačija kod Jutarnjeg gdje veći broj članaka ima neutralno intoniran tekst (10), a ostali imaju pozitivan (8).

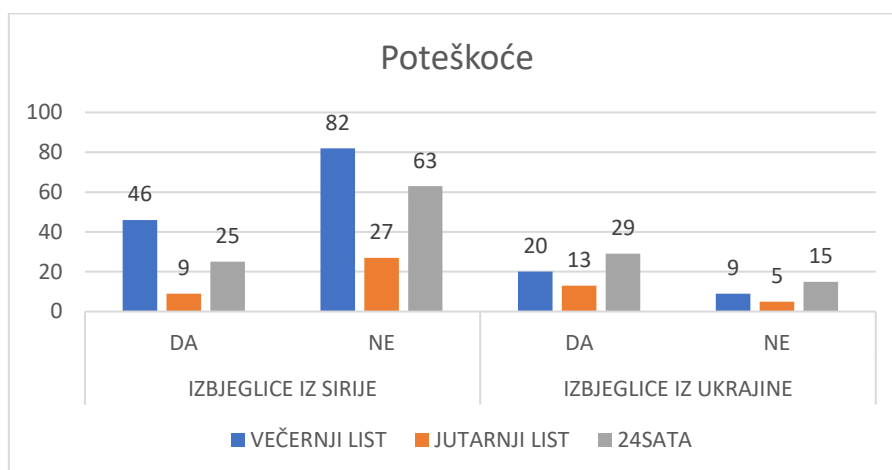
Graf 12: Intonacija teksta

Izvor: autorica

Analizirani portali nisu pretjerano pisali u svojim tekstovima o problemima i poteškoćama kroz koje su sirijske izbjeglice prolazile. Čak 172 od 252 članka ne spominje poteškoće kroz koje su izbjeglice prošle. Večernji.hr u 82 od 128 članaka ne spominje nikakve poteškoće, Jutarnji.hr u 27 od 36 članaka ne spominje, a 24sata.hr u 63 od 88 članaka ne spominje nikakve poteškoće. Kao i izbjeglice iz Sirije, Ukrajinci su prošli kroz različite poteškoće što u svojoj državi, što na izlazu iz nje. Međutim kada je riječ o Ukrajincima i za razliku od slučaja sa Sirijcima, sva tri portala u većini svojih članaka spominju poteškoće kroz koje prolaze ukrajinske izbjeglice. Takve poteškoće spomenute su u 62 članka od ukupno 91 analiziranog članka. Večernji poteškoće spominje u 20 od 29 članaka, Jutarnji u 13 od 18 članaka, a 24sata u 29 od 44 članka.

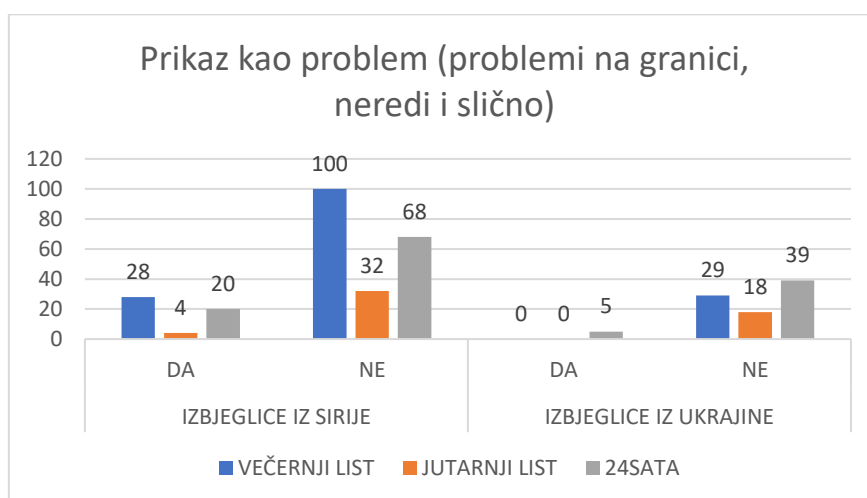
Graf 13: Poteškoće

Izvor: autorica

Iako se mediji (barem oni analizirani) nisu pretjerano raspisali o svim poteškoćama kroz koje su sirijske izbjeglice prolazile u svojoj državi, a i na putu za Europe, nisu pretjerano pisali ni o problemima koji su se znali dogoditi. Večernji je u 28 od 128 članaka pisao o izbjeglicama kao da su problem u smislu problema i nereda na granici. U 100 članaka Večernjeg izbjeglice nisu prikazane kao problem. Jutarnji je u četiri članka spomenuo izbjeglice kao problem, dok se to ne spominje u 32 članka. Na portalu 24.hr izbjeglice su prikazane kao problem u 20 članaka, dok to nije slučaj u 68 članaka. Što se tiče prikazivanja ukrajinskih izbjeglica kao problem i pisanja o problemima na granici uglavnom da i nema. Odnosno, takvi primjeri članaka nisu pronađeni među člancima Večernjeg i Jutarnjeg. S druge strane, 24sata u pet svojih članaka spominje probleme koji su se dogodili na granici.

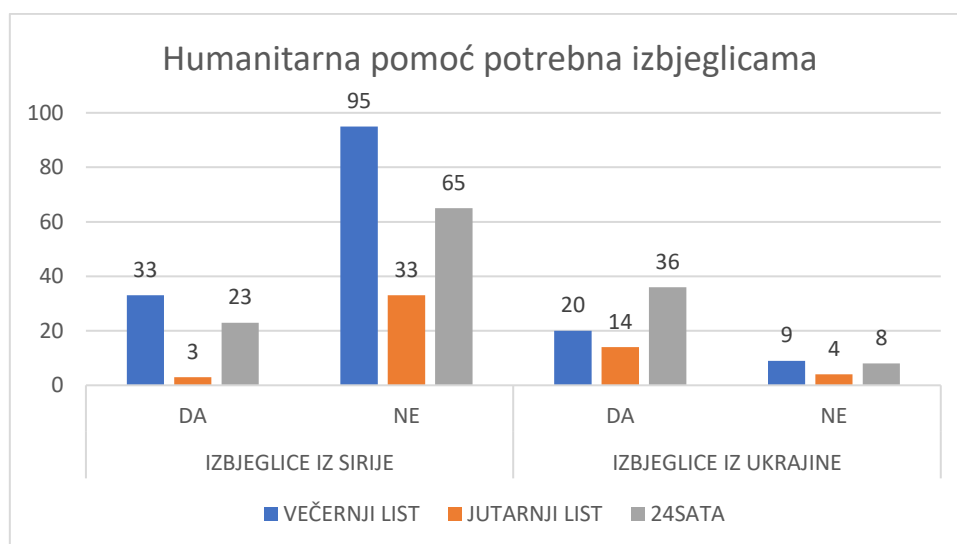
Graf 14: Problem

Izvor: autorica

Mediji nisu baš pokazali svoju humanitarnu stranu jer se tek u 59 od 252 članka spominje kako je izbjeglicama iz Sirije potrebna humanitarna pomoć, što znači da nema govora o tome u čak 193 članka. Večernji spominje humanitarnu pomoć za sirijske izbjeglice u 33 članka, dok u 95 članaka ne spominje, a u tri članka Jutarnjeg je iskazano kako je izbjeglicama potrebna humanitarna pomoć, dok u 33 članka to nije iskazano. U 23 članka 24sata iskazano je kako je Sirijcima potrebna pomoć, a u 65 članka nije iskazano. Velika razlika naspram izvještavanja o sirijskim izbjeglicama vidljiva je u izvještavanju o humanitarnoj pomoći za ukrajinske izbjeglice. U 70 članaka o ukrajinskim izbjeglicama iskazano je kako im je potrebna humanitarna pomoć. Vecernji.hr je to učinio u svojih 20 članaka, Jutarnji.hr u 14 članaka te 24sata.hr u 36 članaka.

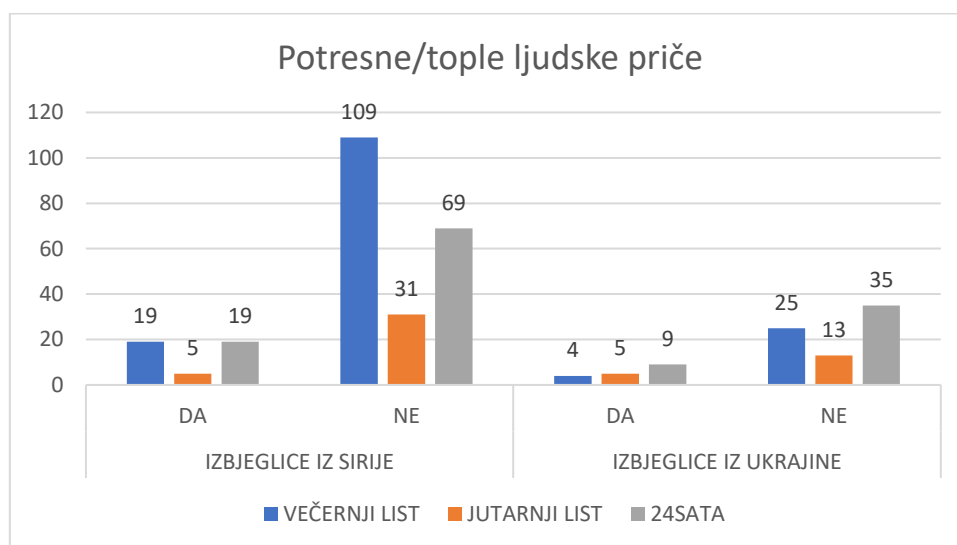
Graf 15: Humanitarna pomoć

Izvor: autorica

Potresne ili tople ljudske priče i doživljaji sirijskih izbjeglica spomenuti su u 43 članka od 252. U 209 članaka takve priče nisu spomenute. Na portalu Vecernji.hr tople ili potresne ljudske priče spomenute su u 19 članaka, dok su na portalu Jutarnji.hr spomenute u pet članaka. U 19 članaka portala 24sata.hr pisalo se o takvim pričama. Potresne i tople ljudske priče o izbjeglicama iz Ukrajine pronalaze se u sveukupno 18 članaka od 91 analiziranog. Takve priče spominju se u četiri članka Večernjeg, pet članaka Jutarnjeg i devet članaka 24sata.

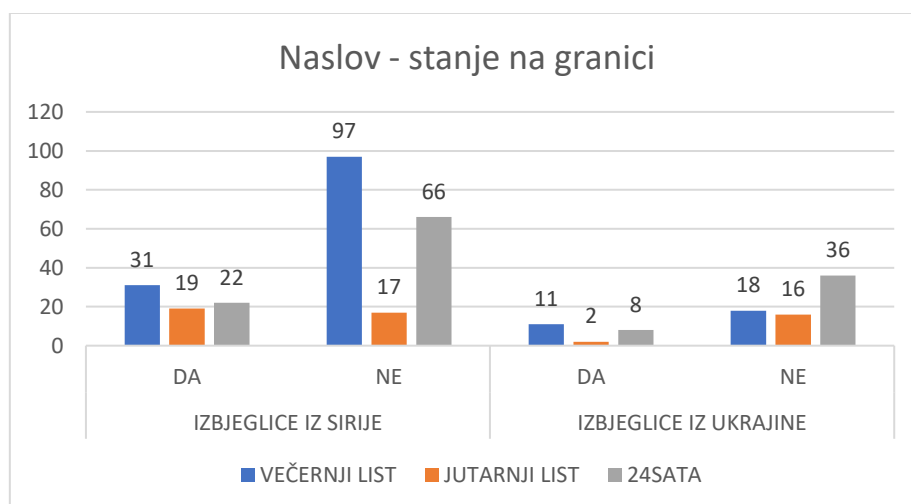
Graf 16: Potresne/tople ljudske priče

Izvor: autorica

Izvještaji s granice prevladavali su na portalima, a u naslovima 72 od 252 članka spominje se stanje na granici vezano za izbjeglice iz Sirije. Najčešće su to bile brojke pristiglih izbjeglica na hrvatskoj kao i na susjednim granicama te općenito stanje. Dok Večernji (97) i 24sata (66) imaju više naslova članaka u kojima ne spominju stanje na granici, Jutarnji opisuje stanje na granici u 19 naslova svojih članaka. Večernji spominje stanje na granici u 31 naslovu, a 24sata u 22 naslova. U 21 naslovu članka o ukrajinskim izbjeglicama moglo se dobiti informacije o stanju na granici dok ostalih 70 nije sadržavalo tu informaciju. Stanje na granici spominje se u 11 naslova članaka Večernjeg, u dva naslova Jutarnjeg i u osam naslova 24sata.

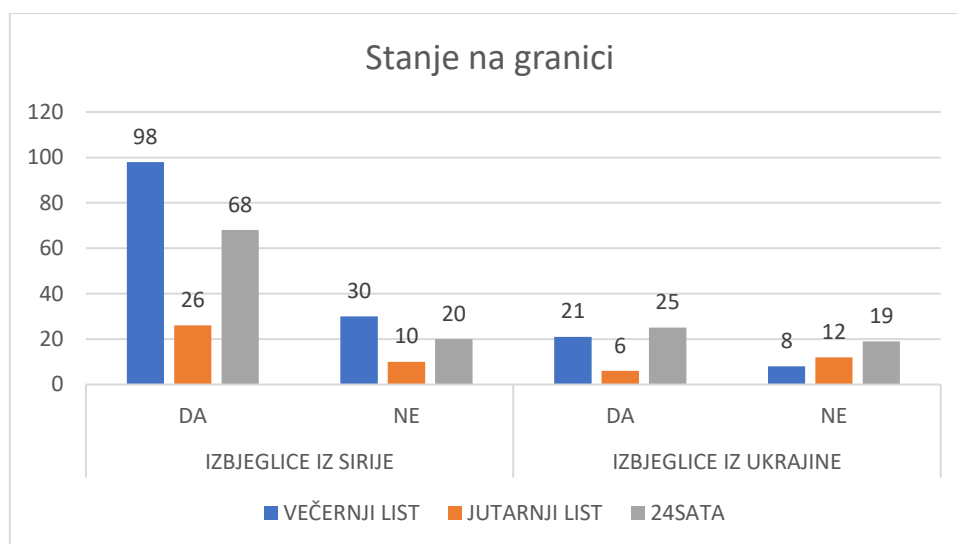
Graf 17: Naslov - stanje na granici

Izvor: autorica

Da su mediji u velikoj mjeri izvještavali o stanju na granicama potvrđuje podatak da se stanje spominje u 192 od 252 članaka o sirijskim izbjeglicama. Večernji prednjači u tome s 98 članaka u kojima se spominje stanje na granici, dok to nije tema u 30 članaka. Jutarnji je pisao o ovoj tematici u 26 članaka, a 24sata u 68 članaka. Više od pola članka svakog od ova tri portala sadržavalo je informacije i novosti o stanju na granicama (kako Hrvatskoj tako i susjednih država). Informacije o stanju na granici mogu se pronaći u 52 članka o izbjeglicama iz Ukrajine, a ne mogu se pronaći u 39 članaka. Večernji ima najveći omjer članaka u kojima se spominje stanje u odnosu na članke u kojima se ne spominje. U 21 članku Večernjeg spominje se stanje na granici, a ne spominje se u osam članaka. U 25 članaka 24sata moguće je pronaći informacije o stanju na granici. Situacija je drugačija kod Jutarnjeg gdje više članaka ne sadrži informacije o stanju na granici (12) nego što ih sadrži (6).

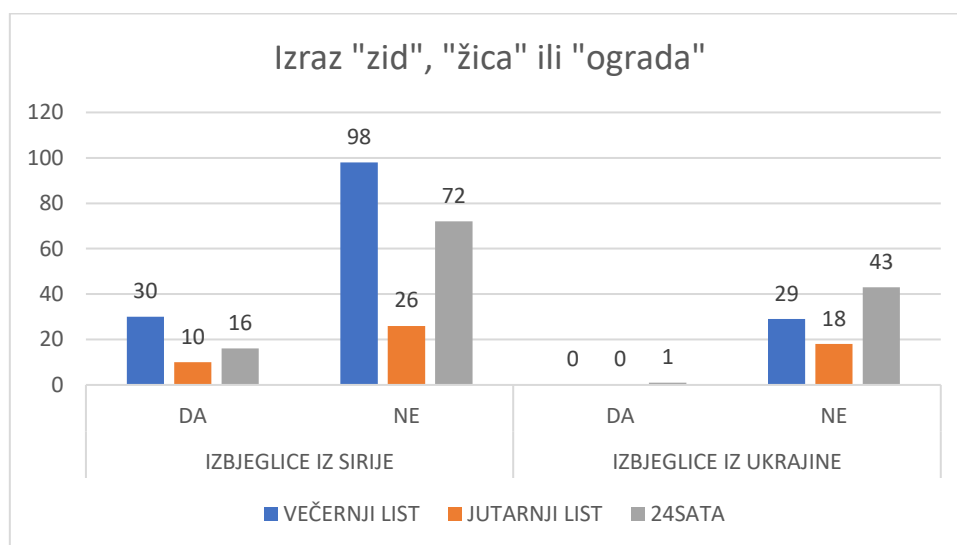
Graf 18: Stanje na granici

Izvor: autorica

Neke susjedne države, npr. Mađarska, pričale su, i postavljale, žice i ograde na svoje granice, a analizirani portali pisali su o tome u 56 članaka, a u 196 članaka to nije bilo spomenuto. Sva tri portala imaju više članaka o Sirijcima u kojima nisu spomenuli tražene riječi nego u kojima jesu, ali svejedno se pisalo i o toj tematici. Vecernji.hr u 30 svojih članaka spominje tražene riječi, Jutarnji.hr u deset članaka te 24sata.hr u 16 svojih članaka. U samo jednom članku o Ukrajincima portala 24sata moguće je vidjeti spominjanje riječi zid, žica ili ograda dok ostali portali takve riječi nisu spomenuli u niti jednom članku.

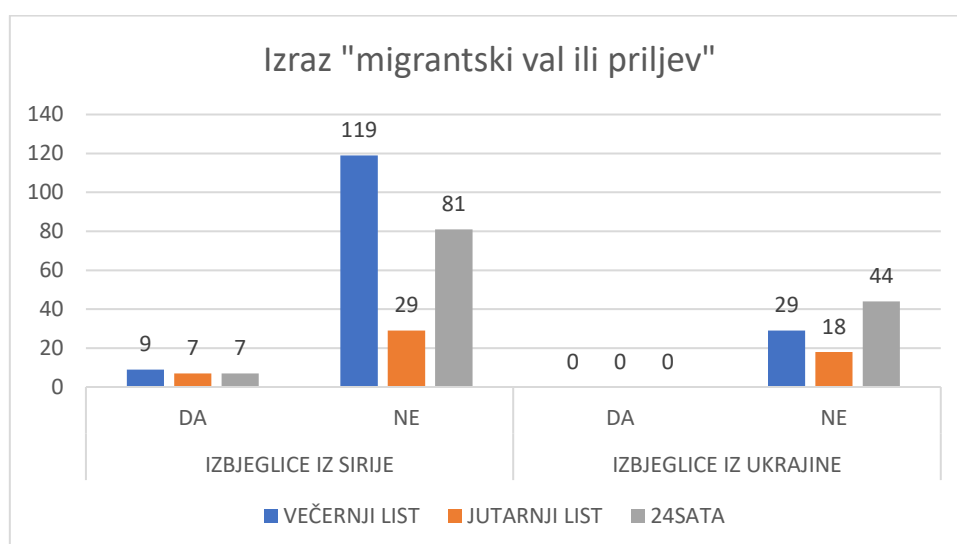
Graf 19: Spominjanje "zid", "žica" ili "ograda"

Izvor: autorica

Izrazi migrantski val ili migrantski priljev spomenut je u samo 23 članka od 252 analizirana članka. Večernji je spomenuo jedan od izraza u devet svojih članaka dok su Jutarnji i 24sata spomenuli izraze u sedam svojih članaka. Izrazi „migrantski val“ ili „migrantski priljev“ nisu spomenuti niti u jednom od članaka o izbjeglicama iz Ukrajine od sva tri portala.

Graf 20: Izraz "migrantski val ili priljev"

Izvor: autorica

9. Rasprava

Rezultati provedenog istraživanja pokazali su prvenstveno kako je u fokusu hrvatskih medija 2015. godine, u ovom slučaju konkretno portala Vecernji.hr, Jutarnji.hr i 24sata.hr, bilo portretiranje izbjeglica iz Sirije, a ne izvještavanje o samom ratu koji se tamo događao. Člancima o stanju na granici, što je dokazalo istraživanje s 192 članka u kojima se spominje stanje od 252 članka, mediji su bombardirali javnost svakodnevnim informacijama koje su uključivale točne brojke izbjeglica koje su ušle u zemlju, put i prijevozna sredstva kojima su se kretali, koliko ih je u prihvatilištima i slično. Članci iz 2015. godine s tri ili više kartica teksta uglavnom su donosili informacije što se događalo na granicama svaki sat u danu. Jedan od primjera takvog članka je Večernjakov članak naslova: „U Hrvatsku ušlo više od tisuću izbjeglica. Vlak iz Tovarnika sprema se za Zagreb“ u kojem se od 7:30 ujutro pa svakih pol sata (ili manje) do kasno navečer nadopunjavao članak novim informacijama i pregledom stanja na granici (Vecernji.hr, 2023). Pisalo se o broju vlakova i autobusa koji su na granicama, kakve su reakcije mještana, koje su strategije policije i ministarstva, u kakvom su stanju izbjeglice i slično. Takvih članak postoji nekoliko. S druge strane, jedini takav članak kada je riječ o ukrajinskim izbjeglicama je članak portala 24sata.hr. Članak naslova „Mučne scene na granici. Djeca se prebacuju preko ljudi da se spase: 'Pomozi, spasi mi bebu!'“ je reportaža novinara 24sata koji je detaljno izvještavao o svojem putovanju preko granica i što se događalo oko njega (24sata.hr, 2023). Kada je riječ o naslovima članaka, u oba slučaja prevladavaju informativni naslovi, iznimka je Jutarnji.hr koji je pri izvještavanju o izbjeglicama iz Sirije najviše koristio senzacionalističke naslove. Naslovi poput „IZBJEGLICE NE ŽELE OSTATI U SISKU 'Kažu da su zadovoljni, dobili su i televizore, ali nitko nije zatražio azil'“ te „HRVATSKA ZATVORILA GRANICU Dosad stiglo 11.000 izbjeglica, granični prijelazi sa Srbijom zatvoreni do daljnjega, imigranti i dalje stižu kroz kukuruzišta, u Belom Manastiru opći kaos“ pretjerano su dramatični te njihov cilj nije više samo informirati nego i stvoriti pomutnju među čitateljima (Jutarnji.hr, 2023). Naglašavanje činjenice da „izbjeglice ne žele ostati u Sisku“ uz dodatak da su „dobili televizore“ portretira izbjeglice kao nezahvalne jer i ono što im je pruženo odbijaju. Korištenje riječi „kaos“ kao i „stizanje kroz kukuruzište“ pri opisivanju stanja na granici sigurno ne potiče pozitivne stavove kada se formira mišljenje o izbjeglicama. Međutim, prisutni su i pretjerano emocionalni naslovi koji pokušavaju izazvati emocije kod čitatelja i suosjećanje. Primjer takvog naslova na portalu Jutarnji.hr je „'PRIMIO SAM LJUDE IZ SIRIJE S TRUDNICOM U SVOJ DOM' Ispovijest profesora iz Zagreba koji se s migrantima sprijateljio i posjetit će ih u Švicarskoj“ (Jutarnji.hr, 2023), a slične primjere imaju i Vecernji.hr:

„U tim dječacima vidim sebe prije 35 godina kako napuštam dom“ (Vecernji.hr, 2023) te 24sata: „Ispovijedi: "Volimo Siriju, ali ondje sada živi samo smrt..."“ (24sata.hr, 2023). U naslovima svojih članaka, portali su pri izvještavanju o izbjeglicama iz Sirije uglavnom koristili riječ izbjeglica dok se riječ (i)migrant može pronaći tek u ponekom naslovu. U naslovima o ukrajinskim izbjeglicama također je vrlo prisutna riječ izbjeglice, ali ipak 24sata ima više naslova koji ne sadrže tu riječ. Portali su izraz izbjeglica uglavnom zamijenili izrazom Ukrajinci dok se izraz (i)migrant ne nalazi u niti jednom naslovu. Jedno od istraživačkih pitanja pitalo je o korištenju pojma migranti. Totalno drugačija situacija kod ukrajinskih izbjeglica pokazuje kako je odgovor na to istraživačko pitanje potvrdno jer se u njihovom slučaju migranti spominju u samo tri članka. Jedna od bitnijih stavki istraživanja bila je intonacija teksta prema izbjeglicama. Kako je istraživanje pokazalo da je intonacija tekstova prema izbjeglicama iz Sirije većinom bila neutralna, prvo istraživačko pitanje nije potvrđeno. Ipak, ono što je bitno istaknuti je da postoje članci koji su bili negativno intonirani dok u izvještavanju o ukrajinskim izbjeglicama ne postoje. Vecernji.hr i 24sata.hr potvrdili su drugo istraživačko pitanje jer su u većini svojih članaka imali pozitivno intonirane tekstove, a Jutarnji.hr ima par tekstova s neutralnom intonacijom više nego s pozitivnom. Pozitivna intonacija prema izbjeglicama iz Ukrajine vidljiva je već i samim naslovima nekih članaka, kao što je primjer u sljedećem naslovu: „VIDEO U noći prve izbjeglice stigle u Zagreb: Umorni su, neka se naspavaju i odmore“ (24sata.hr, 2023). Sami naslov govori kako se izbjeglicama iz Ukrajine doslovno „tepa“ i umiljato govori o tome kako se moraju naspavati i odmoriti zbog svega što su prošli. Još jedno istraživačko pitanje potvrđeno je time što su mediji više naglašavali poteškoće kroz koje su prolazile ukrajinske izbjeglice. Analizirani mediji nisu davali previše pozornosti poteškoćama kroz koje su prošli ljudi iz Sirije dok su pokazali više suosjećanja za Ukrajince što su dokazali velikim brojem članaka u kojemu se spominju poteškoće. Pri izvještavanju o poteškoćama ukrajinskih izbjeglica najviše se pozivalo na izjave o sličnosti njihove situacije s hrvatskom situacijom i Domovinskim ratom. Primjer takvog članka nosi naslov: „Grbin: Znamo najbolje koliko je teško Ukrajincima. Trebamo se pripremiti na prijem izbjeglica“, a u samom članku su istaknute izjave čelnika SDP-a Peđe Grbina o tome kako treba iskazati solidarnost Ukrajincima jer Hrvati znaju kako je trpjeti rat na svojem teritoriju (24sata.hr, 2023). Mediji su iskazali tu solidarno i člancima u kojima spominju tužne prizore i mučne scene, dok takve sintagme nisu vidljive pri izvještavanju o Sirijcima. Ista je situacija i pri izvještavanju o humanitarnoj pomoći koja je potrebna svim izbjeglicama, no čini se kako mediji ne misle tako. Humanitarna pomoć spominje se u većini članaka o ukrajinskim izbjeglicama, ali sirijske izbjeglice nisu dobile takav tretman. Zadnje istraživačko pitanje vezano je za prikaz

izbjeglica kao problem kroz spominjanje nereda na granici i slično. U oba slučaja više je članaka koji nisu prikazivali takav portret izbjeglica, međutim kada je riječ o sirijskim izbjeglicama postoji nekoliko članaka (52) koji vežu Sirijce za probleme, a s druge strane o ukrajinskim izbjeglicama postoji samo u pet članaka portala 24sata. Stanje na granicama ključna je tematika većine članaka o izbjeglicama, no mediji su opet pokazali kako je pri izvještavanju o sirijskim izbjeglicama to puno češće s konstantnim bombardiranjem o broju izbjeglica, zatvaranju granica i slično. Zadnji parametri istraživanja pokazuju da su se zid, žica ili ograda koju su neke države postavljale na svojim granicama spominjali u nekoliko članaka o sirijskim izbjeglicama, a isto se spominje u samo jednom članku o ukrajinskim izbjeglicama čiji je kontekst zapravo usporedba s prošlosti zbog čega se i spominje tražena riječ. Migrantski val ili priljev uopće se ne spominje u kontekstu ukrajinskih izbjeglica, ali može se pronaći u dvadesetak članaka o sirijskim izbjeglicama.

10. Zaključak

Cilj ovog rada bio je istražiti način na koji su izvještavali izabrani portali o izbjeglicama iz Sirije i Ukrajine. Nastojalo se istražiti jesu li mediji drugačije izvještavali o izbjeglicama i ako da, kako su to drugačije izvještavali. Tema medijskog prikaza sirijskih izbjeglica vrlo je istražena tematika u svijetu, ali i u Hrvatskoj, zbog čega postoji nekolicina istraživanja na tu temu. Mnogi stručnjaci pa čak i laici, mogli su primijetiti da medijsko izvještavanje o izbjeglicama iz Sirije nije pravilno. Takav slučaj nije zamijećen kod izbjeglica iz Ukrajine jer se činilo kao da imaju blagonaklonost medija, a ipak izvještavanje o njima potaknulo je nova istraživanja o tome koje su zapravo razlike u izvještavanju o ovim dvjema skupinama izbjeglica.

Iako stanje nije loše koliko se misli, analizirani mediji pokazuju razliku u načinu izvještavanja o izbjeglicama. Dok se pri izvještavanju o sirijskim izbjeglicama većinom neutralno izvještavalo, ukrajinske izbjeglice dobile su suosjećanje i pozitivan prikaz u medijima. Na široko se spominjalo njihovo (ukrajinsko) teško stanje u državi te nemilo uništavanje države od strane Rusije zbog koje su Ukrajinci bili prisiljeni napustiti svoje domove. I treba izraziti solidarnost s njima jer proživljavaju tešku situaciju, no takvu situaciju su prolazili i Sirijci. U njihovoj državi se također odvijao rat i stradao je veliki broj ljudi. Ti ljudi su također ostali bez svojih domova. Zašto onda mediji njih portretiraju drugačije i zašto oni nemaju isti medijski tretman kao izbjeglice iz Ukrajine? Zašto se o njima izvještavalo hladno i neutralno, a prema ukrajinskim izbjeglicama toplo i pozitivno? Zašto postoje ovakvi dvostruki kriteriji? Postoje različiti pokušaji odgovora na to pitanje, ali univerzalan odgovor ne postoji. Neki spominju drugačiju kulturu, geografsku daljinu situacije, različite fobije i rasizam. Sve su te situacije moguće, no ono što uvijek mora biti jednako je novinarsko izvještavanje. Novinarsko izvještavanje uvijek mora poštivati kodekse i svakome dati jednaku priliku za objektivni prikaz te ne smije kreirati krivu sliku o nekoj stvari, događaju, osobi i slično. Jedan od analiziranih članaka Jutarnjeg nosio je isto pitanje u naslovu: „Zašto su ukrajinski izbjeglice dobrodošli, a neki drugi ne? ‘Ovo nisu izbjeglice na koje smo navikli‘“ (Jutarnji.hr, 2023), a pokušali su dati neke odgovore. U članku je prenesena izjava bugarskog predsjednika Rumena Radeva koji je istaknuo kako Ukrajinci samim time što su Europljani ne spadaju u istu kategoriju s izbjeglicama iz 2015. godine (Jutarnji.hr, 2023). Uz to je dodao epitepe Ukrajincima kako su oni inteligentni i obrazovani ljudi te kako su Europljani sigurni u njihov identitet i otkuda dolaze (Jutarnji.hr, 2023). Na kraju, uz sve negativne stvari koje su spomenute, bugarski predsjednik spomenuo je i teroriste koji su mogli biti među izbjeglicama 2015. godine (Jutarnji.hr, 2023). Ovakve izjave i govori ljudi koji su na vlasti predstavljaju veliki problem u portretiranju

izbjeglica. Medijsko prenošenje ovakvih riječi zbog toga mora biti oprezno i promišljeno te ne smije dodatno poticati takav govor mržnje. Poštivanje etičkih načela i pravnih regulativa mora biti primarno kada se radi o ovakvim osjetljivim temama. Pripadnike osjetljivih skupina mora se prvenstveno zaštititi, a ne bacati se dodatna ljaga na njih. Spominjanje terorista, ekonomskih migranata, nereda i sličnih stvari samo pridonosi stvaranju negativne slike o izbjeglicama iz Sirije u narodu.

Završetak ovog rada donosi jednostavnu poruku sirijskog novinara Okba Mohammada koju je Jutarnji.hr prenio, a kojom je pokušao naglasiti jednakost ljudi: "Izbjeglica je izbjeglica, bila ona europska, afrička ili azijska".

11. Popis literature

Ajduković, Dean i dr. (2019) *Izazovi integracije izbjeglica u hrvatsko društvo : stavovi građana i pripremljenost lokalnih zajednica*. Zagreb: Vlada Republike Hrvatske.

Bagarić, Željka i Mandić, Antonija (2019) Istina, mediji i žilet-žica: migranti u hrvatskom medijskom krajoliku. *In Medias Res* 8(15): 2423-2443.

Balkans.aljazeera.net (2023) <https://balkans.aljazeera.net/news/world/2023/3/15/dvanaest-godina-od-pocetka-rata-u-siriji> Pristupljeno 20. srpnja 2023.

Baričević, Vedrana (2015) Izbjeglička i migracijska pitanja kao izvor trajne krize Europske unije: neuspjeh europskih politika azila i migracija. *Političke analize : tromjesečnik za hrvatsku i međunarodnu politiku* 6(23): 3-14.

Bbc.com (2021) <https://www.bbc.com/news/world-middle-east-58664859> Pristupljeno 1. lipnja 2023.

Car, Viktorija i dr. (2019) The 2015 and 2016 migration crisis in Europe: How Croatian daily newspapers represented and portrayed refugees and migrants. *Teorija in praksa* 56(2): 681-699.

Consilium.europa.eu (2023) <https://www.consilium.europa.eu/hr/policies/eu-response-ukraine-invasion/> Pristupljeno 10. lipnja 2023.

Europarl.europa.eu (2023) <https://www.europarl.europa.eu/news/hr/headlines/world/20200624STO81906/zasto-ljudi-migriraju> Pristupljeno: 20. srpnja 2023.

Henjak, Andrija (2018) Migrantska kriza 2015. i determinante stavova birača. *Political Analysis : Croatian and International Politics Quarterly* 9(36): 3-9.

Hnd.hr (2009) Kodeks čast hrvatskih novinara <https://www.hnd.hr/kodeks-casti-hrvatskih-novinarar1> Pristupljeno 24. lipnja 2023.

Holsti, Ole. R. (1969) *Content Analysis for the Social Sciences and Humanities*. Reading: AddisonWesley.

Institut za migracije i narodnosti (2015) Tokovi prisilnih migracija i humanitarna kriza u Europi: strateška polazišta Instituta za migracije i narodnosti https://www.imin.hr/wp-content/uploads/2021/01/Strateska-polazista-IMIN-a_Finalno-6-.pdf Pristupljeno 20. srpnja 2023.

Irh. Hr (2023) <https://www.irh.hr/menu-sadrzaj/3/razno/727-definiranje-pojmova-migranti-azilanti-prognanici-i-izbjeglice> Pristupljeno 15. lipnja 2023.

Ivanuš, Željana (2021) Novinarska etičnost pod pritiskom interesnih skupina – iskustva hrvatskih novinara. *Mediji, kultura i odnosi s javnostima* 12(1): 73-90.

Malović, Stjepan (2003) Izvješćavanje o različitostima: edukacija u prvom planu. *Međunarodne studije* 3(3): 9-18.

Malović, Stjepan (2007) *Mediji i društvo*. Zagreb: Sveučilišna knjižara d.o.o.

Ohchr.org (2023) <https://www.ohchr.org/en/news/2023/05/ukraine-civilian-casualty-update-22-may-2023> Pristupljeno 10. lipnja 2023.

Ohchr.org (2022) <https://www.ohchr.org/en/statements/2022/06/presentation-report-civilian-deaths-syrian-arab-republic> Pristupljeno 10. lipnja 2023.

Peran, Suzana i Raguž, Anđelka (2019) Prikaz kretanja izbjeglica preko teritorija Republike Hrvatske u dnevnom tisku (Večernji list, Jutarnji list, 24 sata). *Nova prisutnost : časopis za intelektualna i duhovna pitanja* 17(1): 29-46.

Popović, Helena i dr. (2022) *Medijske reprezentacije migracija: Diskurzivne konstrukcije migranata, izbjeglica i tražitelja azila u hrvatskim medijima*. Zagreb: Ured za ljudska prava i prava nacionalnih manjina Vlade Republike Hrvatske.

Slijepčević, Marija i Fligić, Sanja (2018) Analiza medijskog praćenja izbjegličke krize u Hrvatskoj i interpretacijski okviri (framing). *Suvremene TEME* 9(1): 31-48.

Reuters.com (2022) <https://www.reuters.com/world/middle-east/syria-civilian-death-toll-over-306000-since-2011-un-2022-06-28/> Pristupljeno 5. lipnja 2023.

Unhcr.org (2016) <https://www.unhcr.org/news/news-releases/1-human-every-113-affected-forced-displacement-hits-record-high> Pristupljeno 15. lipnja 2023.

Zakon.hr (2023) Zakon o međunarodnoj i privremenoj zaštiti <https://www.zakon.hr/z/798/Zakon-o-me%C4%91unardnoj-i-privremenoj-za%C5%A1titi> Pristupljeno 22. lipnja 2023.

Zakon.hr (2023) Ustav Republike Hrvatske <https://www.zakon.hr/z/94/Ustav-Republike-Hrvatske> Pristupljeno 24. lipnja 2023.

Zawadzka-Palucka, Natalia (2023) Ukrainian refugees in Polish press. *Discourse & Communication* 17(1): 1-16.

Youth.europa.eu (2021) https://youth.europa.eu/get-involved/your-rights-and-inclusion/situation-migrants-and-refugees-europe_hr Pristupljeno 15. lipnja 2023.

Wikipedia.hr (2022a) https://hr.wikipedia.org/wiki/Europska_migracijska_kriza_2015. Pristupljeno 1. lipnja 2023.

Wikipedia.hr (2023) https://hr.wikipedia.org/wiki/Invazija_Rusije_na_Ukrajinu_2022. Pristupljeno 5. lipnja 2023.

Analizirani članci iz teksta

24sata.hr (2015) <https://www.24sata.hr/news/ispovijedi-volimo-siriju-ali-ondje-sada-zivi-samo-smrt-438085> Pristupljeno: 21. srpnja 2023.

24sata.hr (2022a) <https://www.24sata.hr/news/grbin-znamo-najbolje-koliko-je-tesko-ukrajincima-trebamo-se-pripremiti-na-prijem-izbjeglica-817725> Pristupljeno: 21. srpnja 2023.

24sata.hr (2022b) <https://www.24sata.hr/news/video-u-noci-prve-izbjeglice-stigle-u-zagreb-umorni-su-neka-se-naspavaju-i-odmore-818434> Pristupljeno: 21. srpnja 2023.

24sata.hr (2022c) <https://www.24sata.hr/news/mucne-scene-na-granici-djeca-se-prebacuju-preko-ljudi-da-se-spase-pomozi-spasi-mi-bebu-818799> Pristupljeno: 21. srpnja 2023.

Jutarnji.hr (2015a) <https://www.jutarnji.hr/vijesti/hrvatska/izbjeglice-ne-zele-ostati-u-siskukazu-da-su-zadovoljni-dobili-su-i-televizore-ali-nitko-nije-zatražio-azil-301600> Pristupljeno: 21. srpnja 2023.

Jutarnji.hr (2015b) <https://www.jutarnji.hr/vijesti/hrvatska/hrvatska-zatvorila-granicu-dosad-stiglo-11.000-izbjeglica-granicni-prijelazi-sa-srbijom-zatvoreni-do-daljnega-imigranti-i-dalje-stizu-kroz-kukuruzista-u-belom-manastiru-opci-kaos-301816> Pristupljeno: 21. srpnja 2023.

Jutarnji.hr (2015c) <https://www.jutarnji.hr/vijesti/hrvatska/primio-sam-ljude-iz-sirije-s-trudnicom-u-svoj-dom-ispovijest-profesora-iz-zagreba-koji-se-s-migrantima-s prijatelji-i-posjetit-ce-ih-u-svicarskoj-302488> Pristupljeno: 21. srpnja 2023.

Jutarnji.hr (2022) <https://www.jutarnji.hr/vijesti/svijet/zasto-su-ukrajinski-izbjeglice-dobrodosli-a-neki-drugi-ne-ovo-nisu-izbjeglice-na-koje-smo-navikli-15164147> Pristupljeno: 21. srpnja 2023.

Vecernji.hr (2015a) <https://www.vecernji.hr/vijesti/hassan-haidar-diab-u-tim-djecacima-vidim-sebe-prije-35-godina-kako-napustam-dom-1024688> Pristupljeno: 21. srpnja 2023.

Vecernji.hr (2015b) <https://www.vecernji.hr/vijesti/izbjeglice-pred-hrvatskom-prvi-autobus-stigao-u-sid-1025015> Pristupljeno: 21. srpnja 2023.

Vecernji.hr (2022) <https://www.vecernji.hr/vijesti/kanada-japan-i-australija-objavili-da-uvode-sankcije-rusiji-guterres-ruske-postrojbe-u-donbasu-ne-mogu-bit-mirotvorci-1565640> Pristupljeno 10. lipnja 2023.

SAŽETAK

Svrha ovog rada bila je predstaviti način na koji su portali Vecernji.hr, Jutarnji.hr i 24sata.hr izvještavali o izbjeglicama iz Sirije i Ukrajine. Namjera je bila istražiti jesu li mediji drugačije izvještavali o izbjeglicama te ako jesu, u čemu je bila razlika. Postoje različita istraživanja o medijskom prikazu izbjeglica iz Sirije i izbjeglica iz Rusije te zbog toga ovaj rad ide korak dalje te uspoređuje načine izvještavanja o izbjeglicama. Korištena metoda istraživanja bila je analiza sadržaja, a analizirano je 343 članka tematike izbjeglica iz Sirije ili Ukrajine. Rezultati su istraživanja pokazali kako su pri izvještavanju o izbjeglicama iz Sirije mediji više koristili neutralno intonirane tekstove, dok pri izvještavanju o izbjeglicama iz Ukrajine prevladavaju pozitivno intonirani tekstovi. Također, mediji su više prikazivali izbjeglice iz Ukrajine kao žrtve i iskazivali kako im je potrebna humanitarna pomoć, dok se to u slučaju izbjeglica iz Sirije manje spominjalo. Istraživanje je pokazalo i kako se pojam „migranti“ više spominjao u člancima o sirijskim izbjeglicama, nego u člancima o ukrajinskim izbjeglicama. U člancima o izbjeglicama iz Ukrajine pojam „migranti“ se skoro i nije koristio.

Ključne riječi: izbjeglica, migrant, Sirija, Ukrajina, rat

SUMMARY

The purpose of this thesis was to investigate the manner of reporting on refugees from Syria and Ukraine by Vecernji.hr, Jutarnji.hr and 24sata.hr portals. The intention was to investigate whether the media reported on refugees differently and, if so, what was the difference. There are different studies on the media portrayal of refugees from Syria and refugees from Russia, and that is why this thesis goes one step further and compares the ways of reporting on refugees. Using content analysis, 343 articles on the topic of refugees from Syria or Ukraine were analyzed. The results of the research showed that when reporting on refugees from Syria, the media used more neutrally intoned texts, while positively intoned texts predominated when reporting on refugees from Ukraine. Also, the media portrayed refugees from Ukraine more often as victims and stated that they needed humanitarian aid, while this was less mentioned in the case of refugees from Syria. The research also showed that the term "migrants" was mentioned more in the articles about Syrian refugees than in the articles about Ukrainian refugees. In articles about refugees from Ukraine, the term "migrants" was almost never used.

Keywords: refugees, migrant, Syria, Ukraine, war